

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Adéla Kozáková

Ženy v politice na komunální úrovni. Případová studie České republiky

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Pavel Šaradín Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla pravdivě všechny použité zdroje a podklady.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

OBSAH

ÚVOD	3
1. TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1. Gender	9
1.2. Bariéry	12
1.3. Kvóty	15
1.4. Komunální politika	17
1.5. Obce	18
1.6. Kvalita života	19
2. ZASTOUPENÍ ŽEN V POLITICE	23
2.1. Zastoupení žen v politické reprezentaci ČR	23
2.2. Zastoupení žen v politických stranách	26
2.3. Ženy sobě	30
2.4. Ženy ve funkci – odpovědi zastupitelek	31
3. PRAKTICKÁ ČÁST	35
3.1. Volební výsledky vybraných měst	35
3.2. Volební výsledky a kvalita života	40
3.3. Komparace výsledků voleb	44
ZÁVĚR	46
LITERATURA	50
ZDROJE	53
ABSTRAKT	59
ABSTRACT	59

Úvod

Politická reprezentace v České republice dosahuje dlouhodobě nízkého zastoupení žen, které se pohybuje do 20 % na celostátní úrovni. Tento stav kopíruje situaci ve společnosti, kde postavení mužů a žen ovlivňují přetrvávající genderové stereotypy. Zájmy žen jsou nedostatečně reprezentovány, stále dochází k rozdílnému přístupu k ženám a mužům, zejména na trhu práce (výsledky šetření neziskové organizace Fórum 50 %, studie Trh práce očima žen). Ženám je přisuzována role matky a pečovatelky, do obrazu vrcholné politiky příliš nezapadají. V povědomí společnosti zůstává zakotvený historický model, kdy veřejným funkcím dominovali výhradně muži a vládlo zde přesvědčení, že mají schopnost lépe řešit spory. V takové společnosti zůstávají opomíjena ženská témata, mimo jiné může být blokován vstup žen do politiky.

Ve světě se zastoupení žen v politice liší. Je dáno historickým vývojem jednotlivých zemí, avšak nedá se říci, že v demokratických režimech je zastoupení žen v dolních komorách vyšší. Jedno z nejvyšších zastoupení má Rwanda – v roce 2012 to bylo 56 %, v lednu 2016 již 63,8 %, kde jsou uplatňovány ústavou stanovené genderové kvóty na všech úrovních politiky (Fórum 50 %). Řídí se jimi i některé státy Latinské Ameriky, kde byly v posledních letech do vedení země zvoleny ženy. V žebříčku nejvyššího počtu zastoupení žen následuje Bolívie s 53,1 % a Kuba s necelými 49 %. První demokratickou zemí je páté Švédsko s 43,6 %, desáté Finsko se 41,5 %. Zároveň se jedná o ekonomicky vyspělé země. (studie Social Progress Index) Belgie, sídlo Evropské komise i části Evropského parlamentu, které se zasazují za vyšší zastoupení žen nejen v politice, se dělí společně s Andorrou o 17. místo s 39,3 %. ČR výrazně zaostává, s rovnými 20 % (44 žen) se umístila na dělené 88. pozici. Změna v podobě vyššího zastoupení žen nenastala ani po volbách do Poslanecké sněmovny na podzim 2016, kde ženy získaly opět 15 mandátů, stejně jako v r. 2014 (statistika Meziparlamentární unie).

V ČR je rovnost pohlaví zaručena Listinou základních práv a svobod. Přesto jsou rozdíly v postavení žen a mužů ve společnosti velké a týkají se mnoha oblastí života, nejen politické. Z pohledu čísel se zastoupení žen v parlamentních politických stranách pohybuje mezi 30 – 50 %, ale ve vedení stran nepřekračují jednu čtvrtinu. Problémem tak není nedostatek žen v politice, nýbrž fakt, že nejsou obsazovány do rozhodovacích funkcí a nedostávají se v dostatečném počtu na kandidátní listiny (Fórum 50 %).

Ve volbách do Poslanecké sněmovny, senátu a zastupitelstva krajů se počet zvolených žen pohybuje mezi 17 - 20 %. Vyšší úspěšnosti dosahují ženy jen ve volbách do zastupitelstev měst a obcí, přibližně 27 % v roce 2010. Změnu v této oblasti přinesly až komunální volby v roce 2014, ve kterých kandidovalo 32,2 % žen do zastupitelstev obcí a měst. Ve vyšších patrech politiky (Poslanecká sněmovna, vláda, Senát) se stavy příliš nemění a zastoupení žen je stále nízké. Ve volbách do Evropského parlamentu v r. 2014 bylo zvoleno 21 europoslanců, z toho 5 žen (tj. 24 %). (volby.cz).

Z hlediska vývoje má nejvyšší zastoupení žen v Poslanecké sněmovně od voleb konaných v roce 1996 KSČM. Jedinou stranou, která si v roce 2006 ve volbách do Poslanecké sněmovny stanovila podmínku jedné třetiny žen a zastoupení mladých lidí při sestavování kandidátních listin, byla Strana zelených. Podobně postupovaly v r. 2010 Věci veřejné (Fórum 50%). V posledních volbách do Poslanecké sněmovny v r. 2013 byly ženy některých zvolených stran velmi úspěšné – ženy za KSČM získaly 33,3 % mandátů (11 žen), za TOP 09 26,9 % (7 žen). Na kandidátních listinách ANO 2011 figurovalo pouze necelých 21% žen (71), přesto bylo druhé v počtu zvolených kandidátek (10). To lze vysvětlit lepší propagací žen v kampani nebo lepší výchozí pozicí. Ženy z KDU-ČSL proměnily jediný mandát. (psp.cz) Paradoxně za ČSSD, která se dlouhodobě vyjadřuje pro vyšší zastoupení žen v politice, byli výrazně úspěšnější muži. Podařilo se jim získat 17% mandátů (44 mandátů z 259 kandidujících), ženy uspěly pouze na 7,14 % (6 mandátů z 84 kandidátek). (volby.cz)

Ačkoli na komunální úrovni počty žen rostou, jinak tomu je ve vyšších patrech politické sféry. Zde dominují muži a možnost, jak zvýšit zastoupení žen, se jeví v nastavení volebních kvót pro ženy, které by měly zaručit ženám větší podíl na volebních kandidátkách, potažmo ve veřejných funkcích. Je-li tato cesta správná a skutečně zaručí vyšší podíl žen v politické reprezentaci, ukáže čas. Poučení lze zatím hledat v zemích, kde již volební kvóty zavedli – Francii, Španělsku, Belgii, Slovinsku, Portugalsku či Polsku. Varianta kvót má i své odpůrce, jak ve vedení stran (ODS, ANO), tak i mezi političkami – dle jejich názoru nezáleží na pohlaví, ale kvalitě člověka, který funkci vykonává. Nelze než souhlasit, stejně tak s názorem, že úhel pohledu muže a ženy na problém se často liší a může být ku prospěchu věci čistě mužský pohled doplnit ženským (Fórum 50%).

Cílem této práce je zjistit, jaké je zastoupení žen na kandidátních listinách ve vybraných obcích ČR na lokální úrovni. Cíle bude dosaženo mj. ověřením hypotézy, zda na rostoucím zastoupení žen na komunální úrovni má vliv zvyšující se kvalita života.

Pro ověření hypotézy provedu kvantitativní analýzu, do které jsem vybrala města, odpovídající kritériím pro vstup do sítě Místních akčních skupin (MAS), v případě této práce jsou to obce s počtem obyvatel do 25 tisíc. Ne všechna vybraná města z celkového počtu 21 jsou zapojeny do sítě MAS, proto budu srovnávat situaci ve městech i z tohoto pohledu. Společenství MAS usiluje o zlepšení kvality života, ekonomický rozvoj a zlepšení životního prostředí v menších městech a venkovských oblastech. Dalším přínosem je pomoc při čerpání dotací z EU a národních fondů (nsmascr.cz). Předmětem této práce bude vyhodnocení podílu žen v zastupitelstvech celkem 21 měst v komunálních volbách do zastupitelstev v roce 2006, 2010 a 2014 v závislosti na sociálně-ekonomických podmínkách daných měst, z nichž je 19 zapojeno do MAS. V porovnání budou zohledněny výsledky studie MasterCard, údaje z portálu Českého statistického úřadu a dalších státních institucí. Vzhledem k rozsahu práce nebylo možné podrobně zkoumat všechna města republiky. Jako vzorek byla vybrána města v rámci celé republiky, která splnila podmínku počtu obyvatel do 25 tisíc a zapojení do studie MasterCard.

Tato práce vychází z teorie deskriptivní politické reprezentace Hanny Pitkin, kterou popsala ve své knize z roku 1967 *The Concept of Representation*. Podle toho modelu mají ženy zastupovat zase jen ženy. Z toho vyplývá, že pokud mají být dostatečně reprezentovány, je potřeba zvýšit zastoupení žen v politice. Bakalářská práce je rozdělena do tří částí, první se věnuje teoretické rovině, druhá mapuje stav politického zastoupení žen a je doplněna o kvalitativní výzkum mezi političkami na komunální úrovni. Třetí část je zaměřena na praktickou stránku vyhodnocení statistických údajů. Teoretický oddíl představuje koncept genderu jako významného faktoru při vnímání postavení žen ve sféře soukromé i veřejné, vliv kulturních a společenských tradic na postavení ženy, zejména zažitých stereotypů. Navazuje téma bariér, které brání ženám v rovném přístupu a prosazení se zejména v prostředí, které je chápáno jako mužské. Nízké zastoupení žen nejen v politické oblasti začalo být velmi diskutovaným tématem zejména po vstupu České republiky do Evropské unie a tento stav stále přetrvává. Změnu by mohlo přinést zavedení různých kvót, proto je jim věnována samostatná podkapitola. Komunální politika je oblast, na kterou se zaměřuji

v praktické části. S ní souvisí obec jako prostor pro uskutečňování komunální politiky, proto zde má své místo. Poslední podkapitolou teoretické části je kvalita života. Pohled na ni se mění s každým jedincem, proto není jednoduché stanovit kritéria zobecňující hodnocení. Pro někoho je důležité materiální zajištění, pro jiného pocit ne/uspokojení z vlastního života. Z faktorů dle metodologie Evy Heřmanové jsem vybrala objektivní, tedy měřitelná kritéria. Mezi nejčastěji hodnocené patří míra nezaměstnanosti a kriminality, dostupnost bydlení i zdravotní péče.

Ve druhé části se zaměřím na zastoupení žen v politice, jejich participace na různých úrovních ve statistickém přehledu. Další úsek se týká postavení žen v parlamentních politických stranách a pohledu vedení těchto stran na kvóty a další opatření, která by pomohla zvýšit počet žen v politických funkcích. Tuto kapitolu jsem doplnila názory na komunální politiku očima zúčastněných žen. Jedná se o kvalitativní výzkum formou dotazníků, se kterým jsem oslovila 30 žen z 21 měst zahrnutých do výzkumu. Odpovědi zaslaly pouze 4 dotázané, zbytek oslovených žen nereagoval nebo odmítl z důvodu vysokého pracovního vytížení. Avšak tento výzkumný vzorek nelze kvůli nízkému počtu respondentek považovat za reprezentativní.

Třetí kapitola je vymezena praktické části. V ní nejprve pomocí kvantitativního výzkumu analyzuji celorepublikové výsledky posledních tří voleb na komunální úrovni jak z pohledu kandidujících mužů i žen, tak z pohledu získaných mandátů. Další srovnání je na úrovni vybraných měst v porovnání s celorepublikovými výsledky. Následuje zaměření na ženy, konkrétně analýza pořadí na kandidátních listinách ve vybraných městech, porovnání počtu kandidujících žen se studií MasterCard a jednotlivými ukazateli určujícími kvalitu života. Použila jsem ukazatel míry nezaměstnanosti a nutnost vyjízďet/dojíždět za prací jako zatěžující faktor z důvodu finanční a časové náročnosti, což kvalitu života v dané lokalitě může snižovat. Kapitulu uzavírá regresní analýza kandidujících žen v komunálních volbách v posledních třech obdobích.

Ve své práci jsem čerpala informace ze zahraničních i tuzemských zdrojů. Tématům politického zastoupení žen a postavení žen ve společnosti se věnovalo jen málo českých autorů, problematice se věnují především zahraniční autoři. Základní informace k tématu politické reprezentace a zastoupení žen jsou v české literatuře popsány pouze povrchově, chybí hlubší výzkum. Mezi hlavní použité zdroje řadím publikace Hanny F. Pitkin, Ann Oakley a Pippy Norris. V České republice se zmíněné problematice věnují socioložka Petra Rakušanová, Hana Havelková, Jitka Gelnarová

nebo Jana Valdrová. K práci také používám publikace neziskové organizace Fórum 50 %, jejímž cílem je prosadit rovné zastoupení žen v politice. Lépe je v odborné literatuře zastoupeno téma kvality života, přesto nebylo jednoduché zvolit směr, kterým kvalitu definovat. Pohled na ni ovlivňuje oblast výzkumu, na kterou se autor zaměřuje, s ní se mění i hodnotící parametry. Jako základ jsem použila práce Evy Heřmanové, v jejichž dílech lze nalézt shrnutí práce všech důležitých autorů a také její pohled na kvalitu života v kontextu s podmínkami v České republice. Dále jsem čerpala z knih Ivana Andráška a Františka Murgaše z důvodu zaměření výzkumu na geografii. Důležitými zdroji pro tuto práci se staly portály Českého statistického úřadu, Vlády České republiky, internetové stránky jednotlivých politických stran a uskupení a různé studie věnované zastoupení žen a mužů ve volbách do různých úrovní. Nejen rostoucí tlak Evropské unie na zrovnoprávnění žen a mužů rozšířil zájem o politické dění mezi ženami a výsledkem je např. projekt Pro Fair Play pro rovné příležitosti žen a mužů v různých oblastech života, nevládní nezisková organizace Gender Studies, jejímž cílem je shromažďovat a šířit informace s genderovou tematikou, nebo již zmíněná nezisková organizace Fórum 50%, která podporuje vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích.

1. Teoretická část

První část této práce je zaměřena na teoretický rámec práce, který obsahuje témata ovlivňující zastoupení žen v politické reprezentaci na všech úrovních, a také ve společnosti. Téma politické reprezentace je v poslední době často zmiňováno právě s nízkým zastoupením žen. V této souvislosti se nabízí otázka: koho by ženy političky měly zastupovat, zda vycházet z genderové příslušnosti a hájit ženské zájmy žen-voliček? Jsou jen ženy-zastupitelky schopné hájit potřeby a práva žen? (Gelnarová 2010: 121). V takovém případě by měl poměr reprezentantů dle pohlaví kopírovat zastoupení v populaci, k čemuž má současný stav hodně daleko. Výklad pojmu reprezentace nabízí ve své práci Hanna Pitkin. Zaměřuje se nejprve na samotný význam slova reprezentovat, kde vychází z etymologie termínu *re-representace*, tedy opětovné prezentace, nebo též učinit opět přítomným. Přeneseno do politického prostředí by každá skupina obyvatel (členěna z pohledu jakékoli odlišnosti) měla mít zastoupení prostřednictvím svého reprezentanta. (Pitkin 1967: 8-10). Reprezentovat v politickém světě formuluje jako jednat v zájmu zastupujících osob, a to i v případě, že se neztotožňuje s daným jednáním. Dle způsobu zastupování voličů hovoří Pitkin o deskriptivní a substantivní reprezentaci. (Pitkin 1967: 209-213). Deskriptivní reprezentace vychází z principu podobnosti, složení zastupitelů má zrcadlit složení společnosti. Větší shoda v zrcadlení znamená větší míru spravedlnosti. V případě deskriptivní reprezentace jde o zastupování skupin, z toho vyplývá, že by ženy-voličky měly být zastupovány ženami. Oproti tomu substantivní reprezentace pracuje v zájmu všech voličů, bez ohledu na odlišnosti (pohlaví, menšina apod.). „Z hlediska substantivní reprezentace by reprezentace žen znamenala to, že politici/političky v politice budou jednat v souladu se zájmy žen. Přitom by mělo být druhotné, zda ženy-voličky v politice reprezentuje žena-politička nebo muž-politik, podstatné by mělo být, že reprezentující jednají plně v zájmu žen, které je zvolily.“ (Gelnarová 2010: 124-126). Nedostatečné prosazování ženských zájmů muži v politické rovině je jedním z důvodů prosazování vyššího zastoupení žen v politice na všech úrovních. (Proč podporovat... Fórum 50 %).

Dalším významným tématem z hlediska zastoupení žen je gender, tedy zažitá představa o postavení muže a ženy ve společnosti, a možnosti, jak tyto stereotypy změnit. Na něj navazují bariéry, které musí ženy překonávat, pokud se rozhodnou podílet se na veřejném životě. Jednou z možných cest, jak zvýšit zastoupení žen

v politice, je zavedení kvót po vzoru zemí jako Polsko, Dánsko nebo Slovinsko.

1.1. Gender

Pojem gender, z anglického jazyka překládán jako rod, zahrnuje rozdíly mezi muži a ženami z pohledu kulturního a sociálního, na rozdíl od pohledu biologického, kdy se jedinec identifikuje na základě pohlaví. Gender bývá označován jako sociální pohlaví, které ovlivňuje výchova, tradice či náboženství. Tento stav se u každého jedince může v průběhu času měnit, záleží na podmínkách, ve kterých žije. (Janošová 2011: 5-6). Psycholožka Kateřina Zábrodská popsala definici genderu takto: „... vychází z rozlišení mezi pohlavím jako souborem fyziologických, hormonálních a anatomických odlišností mezi ženami a muži a genderem jako socio-kulturně osvojenými atributy přisuzovanými jednomu či druhému pohlaví.“ (Zábrodská, 2009: 24). Cílem je odlišit biologické faktory, které jsou neměnné, od ovlivnitelných faktorů, které jsou vytvářeny působením vnějšího prostředí. Teoreticky by si mohl jedinec vybrat libovolnou genderovou identitu bez ohledu na své pohlaví, avšak zažitě vnímání v chování žen a mužů tuto volbu ztěžuje (Zábrodská, tamtéž). Socioložka Ann Oakley definuje gender jako pojem psychologicko-kulturní, který nemá s pohlavím, jež definuje jedince z pohledu biologického, nic společného. Důkazem pro toto její tvrzení byly především studie, které u transsexuálních jedinců zaznamenaly jak maskulinní, tak feminní chování, srovnatelné s chováním biologických mužů a žen. Gender dle Oakley není vymezen biologicky, nýbrž sociálně. Navíc jde o něco stále viditelného, na rozdíl od pohlaví (Oakley 2000: 121-123).

Z pohledu historického vývoje je na muže nahlíženo jako na hlavu rodiny, lovce, který zajišťoval obživu a bezpečí. Agresivita v jeho chování byla akceptována s ohledem na roli, kterou vykonával. Žena byla matkou a pečovatelkou, ve své roli vždy podřízena muži. Z pohledu genderu šlo o potlačování přirozených schopností a vlastností žen, ať z důvodů náboženských či společenských tradic (Valdrová 2006: 170-174). Od poloviny 18. století docházelo stále častěji k odchodu mužů za prací mimo domov, které zesílilo v 19. století. Povinnost mužů finančně zajistit rodinu měla dopad zejména na jejich roli otce, všechna odpovědnost nejen za chod domácnosti, ale také za výchovu dětí, přecházela na matku. Začalo se více hovořit o dělení sfér na soukromou a veřejnou. Docházelo k ústupu mužů ze sféry soukromé, která se stávala doménou žen, a výraznějšího zastoupení mužů ve sféře veřejné (Kohoutová 2012: 174-175). Z právního

hlediska bylo povinností muže svou ženu uživit, zastupovat ji na úřadech a zcela v jeho pravomoci bylo vedení domácnosti. Manželce zůstaly pravomoci vykonavatele povinností nastolené mužem. Její důstojnost, potřeby i zájmy byly zcela v rukou muže. S nástupem osvícenství a dopady Velké francouzské revoluce se i česká společnost začínala zajímat o otázku ženské emancipace jak v rodině, tak ve společnosti, která byla vnímána jako důležitá součást lidské identity (Malínská 2005: 9-11). Od poloviny 19. století se začala organizovat ženská hnutí, která se snažila prosadit přístup ženám ke vzdělání a také výkonu profese, ke které měly kvalifikaci. Šlo o dlouhou cestu, silně ovlivněnou kulturními tradicemi jednotlivých zemí. Postupné prosazování emancipace bylo vnímáno různě, na přelomu století byl již definován termín „ženská otázka“. Prosazovaly ji zejména ženy ze středních vrstev, které nejvíce trpěly nedostupností kvalitního vzdělání a následné závislosti na rodině. (Bahenská 2008: 444-446). Proces emancipace, jak bylo také ženské hnutí označováno, mělo za cíl především zrovnoprávnění postavení žen v rodině i společnosti. Hlavními principy českého feminismu nebylo zcela se vyrovnat mužům ve sféře soukromé i veřejné, důraz se kladl na respekt a spolupráci. (Malínská 2005: 11-12). Na stranu žen se postavil i T. G. Masaryk, který odmítal ponechat ženu pouze v soukromé sféře. Zastával názor, že ženy mají mít přístup ke všem úrovním vzdělání a uplatnit se mohou v různých profesích, i v politice. Nesouhlasil se zažitým názorem, že oblast rozumová náleží muži, kdežto ženy jsou více nábožensky založené. Převahu žen v kostelech zdůvodňoval nemožností podílet se na společenském životě. Snahu změnit postavení žen a mužů praktikoval na svých přednáškách, kde vysvětloval socialistické pojetí rodiny, význam rovnoprávnosti a dělby práce. (Malínská 2005: 82-85).

Vliv na vnímání jedince z pohledu pohlaví mají zažité stereotypy, kdy jsou ženám i mužům přisuzovány vlastnosti, které jsou dominantní pro dané pohlaví. (Renzetti, Curran 2003: 61-62). Stereotypy se liší v závislosti na kulturních tradicích, věku jedince, jeho vzdělání i profesi, sociálním postavení a mnoha dalších faktorech. Pozitivní přínos je snadnější orientace v sociálním prostředí a pochopení situací. (Janošová 2011: 8-9). Nevýhodou jsou zkreslené představy, které nezohledňují osobnost jedince. Mnoho mužů vykazuje vlastnosti přisuzované obvykle ženám (křehkost, citlivost), naopak nezřídka ženy prokazují schopnosti typicky mužské (fyzická síla, slabá empatie). (Jarkovská 2004: 24-26). Společenský tlak na dodržování stereotypů přináší předsudky v případech, že se jim člověk takto vymyká. Netolerance může vést k potlačení seberealizace u mužů i žen. Negativní vliv sahá i do soukromé sféry, kdy

zažité mužské a ženské role mohou narušit fungování rodiny, navzdory schopnostem a vlastnostem dotčených jedinců. (Janošová 2011: 7-9). Přidělené role na základě stereotypů se projevují ve společnosti dodnes. Stále převažují muži ve veřejné sféře, ženy nadále dominují sféře soukromé. Muži jsou vnímáni jako živitelé, ženy jsou především matky a pečovatelky. (Valdrová 2006: 71-72). Ačkoli jsou některé role biologicky dané a tedy nezastupitelné, např. u žen mateřství, u mužů fyzicky velmi náročná práce, u těch zastupitelných není snadné změnit pohled. Dělbou práce ztěžují kulturní tradice a zvyklosti, podle nich je ženám stále přisuzována především role „ženy v domácnosti“. (Oakley 2000: 99-116). V posledních desetiletích dochází ke změnám v modelu tradičního pojetí rodiny. Muži již nejsou stoprocentně živiteli rodin, často jejich otcovská role slábne, zejména odchodem od rodiny, který je jednodušší než kdykoli v minulosti. Mění se také role žen, které se po mateřské dovolené vracejí do zaměstnání a dělí svůj čas mezi rodinu a zaměstnání, tedy sféru soukromou a veřejnou. (Fafejta 2012: 241-248). Vedle sebe tak existují dva modely rodinného soužití, početnější skupina se dvěma pracujícími dospělými a skupina samoživitelů, kdy finančně chod domácnosti zabezpečuje jeden dospělý. (Renzetti, Curran 2003: 216-217). Zrovnoprávnění českých žen na pracovním trhu podpořilo zavedení marxistického modelu emancipace žen v době socialismu. I ten však narážel na fakt biologické funkce žen, důsledkem byla neochota zaměstnávat ženy na vyšších postech, dále nižší platové ohodnocení. Pozitivem, které ženy využily, bylo umožnění přístupu ke vzdělání a kvalifikaci. (Wagnerová 2009: 11-18). Ani po změně politického režimu se situace na pracovním trhu nezměnila, ženy stále čelí překážkám, jejich příjmy za stejnou práci nedosahují totožného platového ohodnocení. Narážejí na předsudky vyplývající z genderových stereotypů, uplatnění nalézají především v typicky ženských profesích (učitelky, zdravotnice, kadeřnice, asistentky). Proti nim jde často jejich sebehodnocení, mají tendenci podceňovat své schopnosti, někdy dochází i ke strachu z úspěchu. (Valdrová 2006: 136-137). Za rizikový faktor u žen je vnímán odchod na mateřskou dovolenou, dále případná absence z důvodu péče o nemocné děti, který snižuje jejich míru uplatnění i výši finančního ohodnocení. Rozdíl ve výši mezd mezi muži a ženami v ČR v současné době činí 23 %. (Trh práce – studie: 8-10). S novým pohledem přichází gender mainstreaming, který zahrnuje politiku rovných příležitostí. Zaměřuje se na vztah mezi muži a ženami, s cílem odstranit nerovnosti. Nastavuje řešení ve čtyřech krocích (vytvoření organizačního rámce, identifikace genderových rozdílů, posuzování dopadu z hlediska genderu, přeformulování politiky), jehož výsledkem je prospěch

obou stran. (Manuál pro gender mainstreaming).

V politické sféře mají ženy sice ústavou zajištěná stejná práva, ale skutečnost tento fakt nezrcadlí. Důvodů je více, začíná u slabého feministického hnutí, nízké solidarity mezi ženami, či neschopnosti jednoznačně formulovat ženská témata. Ženy v politice nejsou muži vnímány jako rovnocenné, proto jim přenechávají méně významné pozice. (Maříková 2003: 210-211). Pokud dochází k rovnému zastoupení žen a mužů, není to zárukou zlepšení politiky, přináší však rozmanitost. „*Ženy v průběhu života získávají jiné životní zkušenosti, a proto vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice respektuje širší spektrum potřeb občanů a občanek.*“ (Jachanová et al. 2009: 54-55). Nižší zastoupení žen v politické sféře proto vadí více veřejnosti než politikům. Kriticky se v minulosti k ženám vyjadřovali např. Václav Klaus nebo Miroslav Macek, kteří považovali dosazování žen do politické sféry za umělé. Ženám ve vstupu do politiky, i setrvání v ní, brání několik faktorů, které vycházejí z kulturních tradic, zažitých stereotypů i nízkého sebevědomí žen. (Maříková 2003: 212-215). Tématu genderové politické kultury a genderové rovnosti se věnuje také Hana Havelková. Faktory institucionální a sociálně ekonomické, působící na zastoupení žen, považuje v souvislosti s mírou zastoupení žen v politice za obtížně měřitelné. „*Genderová politická kultura vytváří prostředí, podmínky či klima, jež je zároveň všude a nikde, a je prakticky nemožné změřit její vliv na míru politické reprezentace žen.*“ (Havelková 2008).

1. 2. Bariéry

Při hledání důvodů nízkého zastoupení žen nejen v politické oblasti, ale také veřejném životě, narážíme na téma bariér, které musí ženy překonávat, aby se na veřejném životě mohly podílet. Hlavním důvodem jsou zažité představy o tradičním pojetí rodinného upořádání, kdy velká část povinností o domácnost spočívá na ženě, kdežto muži mají dostatek prostoru pro účast na politickém a veřejném životě. Tyto faktory nejen ztěžují, ale dokonce znemožňují ženám samotný vstup. (Hellová, Sztwiertnia 2012: 65) Významným problémem je tak maskulinní charakter české politické scény, který vede k dominanci mužské části, a z toho vyplývající obtížné prosazení žen. V typicky mužském prostředí mají ženy problém prosadit nejen svůj pohled na politickou situaci, ale také na řešení aktuálních problémů. (Rakušanová 2008: 9). Významný podíl na identifikaci problémů při vstupu žen do politiky má Pippa

Norris. V teoreticko-analytickém modelu popsala společensko-kulturní bariéry zahrnující překážky na cestě žen do politiky od procesu sestavování kandidátních listin, přes vliv politických stran, po vnímání ženy společností z pohledu zažitých stereotypů. (Norris, 2004). Z tohoto modelu vycházejí i práce dalších autorů, dle podmínek českého prostředí je upravily Petra Rakušanová a Lenka Václavíková-Helšusová. Jejich model zahrnuje tři skupiny bariér: institucionální, individuální a společenské. (Rakušanová, Václavíková-Helšusová 2008: 9-10).

V kategorii institucionálních bariér jde především o propustnost volebního systému, tedy metodu, jakou jsou přidělovány mandáty dle počtu získaných hlasů (závisí na typu volebního systému). Dalším významným faktorem, který ovlivňuje výši zastoupení žen, je jejich začlenění na kandidátní listiny jednotlivých politických stran. Zde se projevuje další bariéra, a to nízké zastoupení žen v rozhodujících funkcích jednotlivých stran, odkud by mohly více ovlivňovat vnitrostranické dění. Pokud neexistuje uvnitř strany alespoň nějaká organizace žen (např. v ODS, TOP 09), není důvod, aby strana dosazovala ženy na volitelná místa kandidátních listin. Záleží pak na vnitrostranickém postoji, zda sestaví kandidátní listinu s úmyslem získat co největší volební podporu i za cenu, že nedojde k uspokojení vnitrostranické moci, nebo upřednostní vnitrostranické zájmy bez ohledu na výsledek voleb. V tomto případě je důležitý i postoj voličů, zda o ženy v politických funkcích opravdu stojí, nebo preferují stranu jako takovou. (Rakušanová 2006: 9-10). V neposlední řadě ovlivňuje zastoupení žen faktor velikosti volebního obvodu, který zvyšuje pravděpodobnost zvolení většího počtu žen. (Rakušanová 2008: 9). V České republice mají možnost kandidovat i nezávislí kandidáti bez podpory politických stran, avšak i tato možnost má svá úskalí. Nezávislý kandidát musí pro registraci získat podpisy oprávněných voličů, jejich počet je závislý na velikosti obce, za kterou chce kandidovat. (Hellová, Sztwiertnia 2012: 68). Přístupu některých politických stran k problému bariér se věnuji v podkapitole 2.2.

Analýzu individuálních bariér provedla Petra Rakušanová na základě kvantitativního zkoumání, které proběhlo formou rozhovorů s dvaceti političkami různého věku, s odlišnými zkušenostmi a z různých úrovní politiky. Příčiny rozdělila do tří skupin, z nich první označila jako přetrvávající patriarchální model rodiny, kdy se od ženy očekává, že zastane veškeré domácí práce a starost o rodinu, jelikož je to její povinnost. Skloubení rodinného života s politickou kariérou je možné, avšak nikoli bez podpory rodiny. (Rakušanová 2008: 10). Tento případ bývá označován za tzv. dvojitou zátěž, tedy sloučení rodinných a profesních povinností, které může ženám bránit

prosazovat se do politických funkcí. Lepší situace nastává v komunální politice, kde může žena kandidovat v místě bydliště a odpadá časová zátěž způsobená cestováním do místa výkonu funkce. (Hellová, Sztwiertnia 2012: 66). Řešením může být také zajištění výpomoci v domácnosti pomocí externí pracovní síly, kterou však není každý ochotný přijmout. (Rakušanová 2008: 10).

Druhým problémem je odlišné hodnocení mužů a žen, které je způsobeno především dominancí mužského principu. Veronika Šprincová z Fóra 50 % uvádí, že získat si respekt je pro ženy velmi obtížné, stejně jako prosadit svůj názor. Jde o maskulinní prostředí, kde navíc funguje mužská solidarita, která může vést k diskriminaci a záměru omezit vstup ženám političkám mezi sebe. (Šprincová 2015). Podle Rakušanové vychází odlišné hodnocení také z charakteristik pohlaví, kdy jsou s muži spojovány především vlastnosti jako rozhodnost, razantnost a neústupnost. U žen v politice vnímá veřejnost jako nejvýraznější citlivost a schopnost empatie, což se nevyklučuje s rozvážností a pragmatičností. Oproti mužům jsou vnímány jako pečlivější, spolehlivější a zodpovědnější. (Rakušanová 2006: 12).

Odlišné pojetí moci u muže a ženy je třetím problémem, který ženy političky vnímají. Ženám tolik nezáleží na postavení ve straně, na moci, kterou jí funkce přináší. Své působení berou jako službu veřejnosti. Dalším aspektem je dělení resortů z pohledu genderu. Muži usilují o tzv. silové resorty jako finance či vnitro, ženám jsou přidělovány slabší, např. školství. Nezřídka jsou obsazovány jen do nižších funkcí. (Rakušanová 2008: 10).

Společenské bariéry představují překážky, které ženám nastavuje společnost. Jde o zažité stereotypy, tradice a přesvědčení, např. že politika je záležitostí mužů. (Rakušanová 2006: 12-13). Právě způsob, jakým společnost roli ženy vnímá, může způsobit u ženy psychologickou bariéru, která může vést k nedostatku sebedůvěry. Důsledkem může být až nezájem o vstup do politiky, která je doménou mužů. (Hellová, Sztwiertnia 2012: 66).

Fungování bariér nemá vliv pouze na vstup žen do politického světa a setrvání v něm, ale také na ukončení politické činnosti. Na téma odchodu žen z politické scény se zaměřily Petra Rakušanová a Lenka Václavíková-Helšusová. Formou dotazování odcházejících političek z různých politických sfér i pozic se pokusily zmapovat důvody, které je k odchodu vedly. Důvodem byl neúspěch při volbách z nevolitelné pozice i konflikty s představiteli vlastní strany. Méně častým byl pocit únavy až vyhoření z práce, která nepřinášela výsledky, které by odpovídaly pracovnímu nasazení, a také

rozdílné pojetí moci: „*Zatímco ženy se soustřeďují na řešení konkrétních politických témat a kombinují rodinu, politiku a v případě žen v místní regionální politice také práci, muži se vedle politických témat věnují také vytváření efektivních sítí, které hrají klíčovou roli v nominačním procesu.*“ (Rakušanová, Václavíková-Helšusová 2008: 16-21).

Možností, jak situaci v politickém zastoupení žen změnit, je více. Nejvíce diskutovaným návrhem je zavedení kvót, kterým se věnuji v další podkapitole. Některé strany se k tomu zavázaly dobrovolně bez zákonné úpravy (Strana zelených), další se tomu brání a navrhují jiná řešení, zejména podporu žen při nominování do funkcí vedení strany (podrobněji popsáno v podkapitole 2.2).

1. 3. Kvóty

Jednou z možností, jak zvýšit zastoupení žen v politice, je zavedení kvót. Typologie kvót zahrnuje dvojí dělení, z pohledu metody zajištění účasti, nebo způsobu prosazení. Při zajištění účasti se jedná buď o výši zastoupení na kandidátních listinách, nebo o vyhrazená křesla, jde o kvóty jednoduché (procentuální hodnota), dvojité (kombinace procentuální hodnoty a umístění), nebo genderově neutrální (stanovená hodnota bez ohledu na pohlaví). Dle způsobu prosazení jsou kvóty členěny na ústavní, zavedené zákonem celostátní a zavedené zákonem regionální. Posledním typem jsou kvóty dobrovolné, které závisí na rozhodnutí jednotlivých stran. (Češková et al. 2009: 3-6). Za ideální hodnotu zastoupení pohlaví je považovaná polovina, tedy 50 % podílu mužů a žen, za kritickou byla stanovena hodnota 30 až 40 %. Tato výše nemusí být stálá, může se měnit podle aktuální situace. Podle Drude Dahlerup jsou kvóty kontroverzním opatřením. Nepřinášejí jen pozitiva, ale mohou mít i negativní dopad. Mezi pozitiva řadí odstranění překážek, které brání vyššímu zastoupení žen, v jehož důsledku se necítí ženy v politickém životě osamocené. Umožňují právo na rovné příležitosti, přínosem jsou ženský pohled na věc a zkušenosti. Negativa spatřuje v pohledu na princip rovnoprávnosti, kdy je kvótami dáována přednost ženám před muži. Z pohledu voliče mohou být vnímány jako nedemokratické, protože ženám je vyhrazena část volitelných pozic. V neposlední řadě způsobují konflikty uvnitř politických stran. (Dahlerup, 2005).

Opatření vedoucí ke zvýšení počtu žen v politice bylo v naší zemi platné již v období normalizace, kdy byla zákonem stanovena kvóta 30 % žen v Parlamentu.

Podle socioložky Marie Čermákové šlo o formální zastoupení. S prvními volbami po sametové revoluci byla kvóta zrušena a zároveň došlo k výraznému poklesu žen v Parlamentu. Opětovné zavedení kvót i dalších opatření na zvýšení počtu žen v politické sféře bylo vnímáno negativně pro spojitost s minulým režimem. (Jachanová et al. 2009: 55).

S návrhem na zavedení kvót souhlasí i některé politické strany, proto již zavedly vnitrostranické kvóty dobrovolně (např. ČSSD, Strana zelených, KSČM). Toto řešení má i své odpůrce (např. KDU-ČSL, ANO), neboť mohou negativně ovlivnit pohled na jednotlivé kandidátky. Nesouhlasí s nimi Anna Procházková (ODS), kterou by zavedení kvót uráželo (Fórum 50 %). Podle Antonie Šaldové (TOP 09) jsou ženy v politice potřebné, ale nevyřeší je zavedení kvót: *„Svou pozici si musí každý vydobýt sám, ať už jde o politiku, nebo třeba o byznys, ale ruku v ruce s podporou společnosti – tím myslím především státu.“* (MY.TOP09). Proti je i Lenka Kohoutová (ODS): *„Máme rovná práva žen, máme jednu Ústavu, jedny zákony, které jsou naopak ochranné vůči ženám a matkám. Musíme ale napnout všechny síly, aby se ženy mohly uplatnit nejen v rodinném ale i v zaměstnaneckém životě, že budeme dělat různé daňové úlevy, anebo zavádět částečné úvazky. To mi přijde jako mnohem důležitější, než zavádění nějakých kvót a srovnávání se s Ugandou.“* (rozhlas.cz 2015a). Nástroje na zvýšení zastoupení žen zahrnují smlouvy a prohlášení na různých úrovních, které podporují rovné příležitosti mužů a žen. Dále podpora žen při zapojování do veřejného života formou školení, financování kampaní, výuka komunikačních schopností. Zvyšovat zastoupení touto cestou je však pomalejší, nejrychlejším nástrojem tak zůstává zavedení kvót. V současné době jsou chápány jako nástroj vyvažující existující bariéry, které brání ženám podílet se aktivně na politickém životě. Jejich přínos je zlehčován a schopnosti značně podceňovány. Podle odpůrců ničí konkurenční prostředí. (Šprincová 2015: 14-18).

V zemích Visegrádské čtyřky nevyužívá legislativní formu kvót žádný stát, podporu žen stranickými kvótami využívají politické strany v České republice, Maďarsku a Polsku. Jediné Slovensko je zcela bez kvót. (Češková et al 2009: 3-6). Zkušenost z Polska popsala právnička a socioložka Malgorzata Fuszarová. Podařilo se jim přes odpor mužů dostat do „jejich“ politického světa: *„V roce 2009 jsme si připomínali 20. výročí prvních svobodných voleb, na všech shromážděních řečnili muži a ženy se tam téměř neobjevovaly. Jednoho dne toho měly dost a zcela spontánně se rozhodly to změnit.“* Vytiskly letáky, informovaly veřejnost, lobbovaly, spustily petiční

kampaň. Výsledkem byla změna volebního zákona, který stanovuje 35 % zastoupení druhého pohlaví na kandidátních listinách. (deník.cz). Cestou legislativních kvót se vydalo Slovinsko, které je svou historií velmi podobné České republice. Na počátku 90. let při přechodu k demokracii byla snaha dostat více žen do politiky, na což reagovaly levicové a liberálně středové strany umístěním žen na kandidátky do nevolitelných pozic, ačkoli dvě z těchto stran již měly zavedeny vnitrostranické kvóty. Ženské organizace se několik let pokoušely zavést legislativní kvóty, všechny pokusy selhaly na tom, že své síly nespojily s ženami z ostatních politických stran. Spojením ženských hnutí v roce 2001 a neustálou prací dosáhly ženy po čtyřech letech v roce 2004 změny Ústavy. Přijata byla čtyřicetiprocentní kvóta pro muže a ženy pro volby do EU s dodatkem, že mezi prvními třemi místy na kandidátní listině musí být alespoň jedno obsazeno osobou opačného pohlaví. Slovinských žen se dostalo v r. 2004 do Evropského parlamentu 42 %. Pro další úrovně politiky byly stanoveny různě vysoké kvóty, od 20 do 35 %, což není z pohledu žen dostatečné zastoupení. Zkušenost ze Slovinska zní: „*Zákonná kvóta funguje, ale ne v každém volebním systému – pouze v poměrném s větším množstvím kandidátů na listině každé strany.*“ (Lokar, 2007: 33-35). Po senátní konferenci v lednu 2016 konstatovala Jana Smiggels Kavková, ředitelka nadace Fórum 50%: „*Kvóty skvěle fungují, ale nikdo je nechce.*“ (deník.cz).

1. 4. Komunální politika

Na začátku milénia byla oblast komunální politiky opomíjeným tématem ze strany výzkumníků, v posledních letech se situace změnila a na téma komunální úrovně politiky, zejména z pohledu voleb, se zaměřilo několik autorů. Zájem o komunální politiku z pohledu voličů se také výrazně mění. Pohledem do statistik volební účasti z let 1994 až 2014 zjistíme, že nejvyšší účast voličů byla v roce 1994 v nejmenších obcích (84,9 % v obcích do 150 obyvatel, 53,9 % obce nad 150 000). S dalšími volbami účast klesala, v nejmenších obcích na 68,3 %, v největších na 36,5 % v roce 2014. (Balík, Gongala, Gregor 2015: 5-9) Komunální politika přináší další specifika, a to menší propojení s celostátní politikou, větší pozornost je věnovaná výkonu činností, které zastupitelstvo pro rozvoj obce a fungování občanů musí vykonávat. „*Komunální politika není arénou, v níž by tradiční vztahy, aktéři a procesy kopírovaly celostátní úroveň politiky. Domníváme se, že čím nižší úroveň politiky, tím méně výrazná je politizace.*“ (Hellová, Sztwiertnia 2012:71) Na komunální úrovni více než jiných

patrech politiky platí, že zastupitelstva obcí jsou zrcadlem voličů. (Šaradín, Ryšavý 2011: 41). Z pohledu reprezentace žen je potřeba zdůraznit, že do komunální politiky vstupují ženy mnohem častěji než do vyšších pater politické sféry. Důvodem je možnost vykonávat mandát v místě svého bydliště a např. snížit dopad socioekonomických bariér. (Hellová, Sztwiertnia 2012, 68-70).

1.5. Obce

Definice obcí, jejich členění dle působnosti, kategorizace i veškerá činnost podléhá zákonné úpravě (zákon 128/2000 Sb.). Podle rozsahu výkonu státní správy se dělí do tří skupin, další členění je dle velikosti na obce, města, městyse a statutární města (csu.cz). Počet obcí se v průběhu století výrazně snížil. Z počtu 11 417 v roce 1921 klesl na 6 258 v roce 2001. Kromě přirozeného slučování v případě rozrůstajících se obcí se projevil i zahraniční trend integrace, který po válce přerostl v nucené, někdy až nelogické spojování vzdálených obcí. (Balík 2009: 17-18). Funkcí, které obce vykonávají, je celá řada a lze je shrnout do 7 skupin: politické, ekonomické, sociální, ekologické, bezpečnostní, infrastrukturní a prognostické. (Balík 2009: 30-31). Z pohledu Ústavy řídí obec zastupitelstvo, zákon o obcích definuje navíc radu obce, starostu a obecní úřad, zvláštní orgány obce a komise. Zastupitelstvo obce je voleno občany v obecních volbách, počet jejich členů se odvíjí od počtu obyvatel obce. Nejmenší obce do 500 obyvatel může tvořit 5 až 15 členů, největší nad 150 000 obyvatel 35 až 50 členů. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010: 38-39).

Obce (města), které jsem vybrala do porovnání ve třetí kapitole, jsou obce s rozšířenou působností. Počtem obyvatel spadají do kategorie 10 000 až 50 000 obyvatel a jejich zastupitelstvo může mít 15 až 35 členů. Ve vybraných městech, jejichž počet obyvatel se pohybuje do 25 000, pracují zastupitelstva převážně v počtu 27 členů. Rada obce je výkonný orgán, který odpovídá zastupitelstvu. Tvoří ji starosta, místopředseda (může být více) a další členové rady. Počet členů rady se pohybuje mezi pěti a jedenácti, jak stanovuje zákon. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010: 40-41)

Zastupitelstvo obce je voleno na čtyři roky. Mandát získává člen zastupitelstva okamžikem zvolení, tj. po ukončení hlasování, práva a povinnosti vyplývající ze zvolení přejímá po složení slibu. Zastupitel má volný mandát, není jej zbaven ani v případě odchodu z politické strany. (Balík, ed, 2003: 26-27). Pokud neskončí jeho mandát dříve (úmrtím, rezignací, zrušením zastupitelstva), může se pokusit mandát obhájit v dalších

volbách. Ochota obhajoby mandátu roste u zastupitelů s velikostí obce, znovu se pokusilo obhájit mandát v komunálních volbách 2010 více než 80 % zastupitelů v městech od 20 000 obyvatel výše. (Ryšavý, Bernard 2011: 33-34).

Členové zastupitelstva se dělí na uvolněné a neuvolněné, kdy záleží na výkonu funkce. Uvolněný člen je v případě, že byl zaměstnán, dlouhodobě z pracovního poměru uvolněn pro výkon funkce zastupitele. Odměna je mu vyplácená měsíčně a dále mu náleží odměna při skončení mandátu. Na zbytek členů je nahlíženo jako na neuvolněné a v případě, že jsou zaměstnaní, poskytuje jim zaměstnavatel pracovní volno s náhradou mzdy. O uvolnění či neuvolnění, a také výši odměn, rozhoduje výhradně zastupitelstvo obce. (mvr.cz).

1. 6. Kvalita života

Pojem kvalita života je dnes často diskutovaným tématem mezi laickou i odbornou veřejností. Historicky se význam pojmu měnil, až začátkem století se ustálil na hodnocení výhradně materiální úrovně. (Heřmanová 2012b: 13). Pokud budeme hledat v historii definici tohoto pojmu, dostaneme se zhruba k roku 1960. V té době došlo ve vyspělých zemích západní Evropy a USA k rozšíření konzumního způsobu života jako důsledku nárůstu materiálního bohatství, které změnilo hodnotový žebříček populace. (Heřmanová 2012a: 9) Z pohledu nemateriálního lze kvalitu života definovat pojmy jako spokojenost, štěstí či pohoda, které jsou však velmi obtížně měřitelné, jde zcela o subjektivní pocit každého jedince. (Andráško 2016: 10-11). Podle Murgaše můžeme o kvalitě života hovořit vždy pouze v souvislosti s člověkem, který je chápán jako základní subjekt, na kterého působí jednak prostředí (prostorová kvalita života) a zároveň hodnotový systém. O kvalitě života lze také hovořit tehdy, má-li jedinec možnost uspokojovat své základní potřeby dle modelu Maslowovy pyramidy. (Murgaš 2012: 10-11). Nahlížet na ni můžeme také z pohledu definice samotných slov kvalita a život, která také nejsou dle Andráška jednoznačně definována. Slovo kvalita může nabývat mnoha významů, v souvislosti se životem ji definuje jako potenciál věcí nebo jevů, které mohou nabývat různých úrovní kvality. V další rovině pak záleží, zda tato kvalita dokáže splnit požadavky, které vyplývají z různých situací. Kvalita života je tedy definovaná jako „*úroveň, po kterou soubor charakteristik života splňuje nároky na něj kladené.*“ (Andráško 2016: 17).

S potřebou definovat kvalitu života souvisí také její měření, tedy stanovení ukazatelů, které mají na kvalitu života vliv. Ukazatele se mění v průběhu času, jelikož neustálý vývoj ve společnosti přináší nové situace, které mají vliv na parametry, jimiž se kvalita života posuzuje. Dalším faktorem, který ovlivňuje jak definici, tak indikátory měření kvality života, je oblast, na kterou se autor výzkumu zaměřuje. Význam kritérií se dále odvíjí jak od potřeb jednotlivce, tak i celé společnosti. Chápání pojmu kvality života proto dostává mnoho rozměrů a kritéria se mění nejen podle doby, ve které se stanovují, ale také podle autorů, kteří se na výzkum zaměřují dle své profesní oblasti. (Heřmanová 2012a: 32-44). „*Kontroverznost tématu spočívá v tom, že neexistuje – a možná ani nemůže existovat – všeobecně přijímaná definice kvality života a neexistuje ani žádný jednoznačný koncept tohoto pojmu. Rovněž tak i teorie kvality života je v současné době teprve konsensuálně vytvářena. Odrazem všech těchto skutečností je potom značná terminologická roztržitost.*“ (Heřmanová 2012b: 420). Cestou k překonání této roztržitosti může být upřednostnění definic, které byly vypracovány na národní či mezinárodní úrovni, např. Světovou zdravotnickou organizací (WHO). (Murgaš 2012: 24-26). Za společné, nebo alespoň velmi příbuzné, lze uvést pojmy udržitelný rozvoj a udržitelný způsob života. V prvním případě jde o zkoumání kvality života jednotlivce či skupiny obyvatel, které mapuje současnou situaci z mnoha pohledů (např. medicínského, sociologického, psychologického, demografického). Jde o koncept krátkodobý, který nezahrnuje minulost ani budoucnost. Ve druhém jde o koncept globální, tedy nastavení udržitelného způsobu života na Zemi. Jedná se o pohled do budoucna, o nastavení podmínek i pro další generace, které v důsledku povedou k zachování života na Zemi a k většímu souladu člověka s přírodou. (Heřmanová 2012a: 44-46).

Další kategorizace se zaměřuje na dimenzi osobní a prostorovou, tedy na člověka z pohledu potřeb a dále na kvalitu místa (oblasti), kde žije. Teprve vyhodnocením obou dimenzí lze spolehlivěji vyhodnotit kvalitu života. (Murgaš 2012: 26-27). Zároveň je potřeba rozlišovat pohled objektivní a subjektivní. U objektivního pohledu na kvalitu života jde o životní podmínky, které jsou měřitelné a stanovují životní úroveň jednotlivce a obyvatelstva. Zkoumáním mnoha indikátorů se stanovuje sociální status, který má přímý vliv na lidský rozvoj. Mezi srovnávací parametry, které jsou doložitelné, patří výše průměrné mzdy, dostupnost zdravotní péče, vzdělání, bydlení a služeb, kvalita přírody, dopravní obslužnost a nakonec geografická poloha dané lokality. (Heřmanová 2012a: 47). Objektivním faktorem, který do jisté míry také

ovlivňuje kvalitu života, je vyšší koncentrace znevýhodněných osob a vysoká míra kriminality. (Temelová 2012). Životní úroveň jednotlivce se posuzuje z pohledu materiálního bohatství či chudoby, kdy jsou podkladem dotazníky statistických úřadů, kde se zkoumají mimo jiné příjmy a výdaje domácností, a také vybavení domácností. (Heřmanová 2012a: 47). Subjektivní vnímání kvality života se může velmi lišit od pohledu objektivního, neboť míru hmotného zajištění, zdravotního stavu i životního prostředí každý jednatelce vnímá rozdílně. Rozhodují životní zkušenosti, které člověk získává věkem, v závislosti na úrovni vzdělání a profese, kterou vykonává. Důležitý je i celkový rozhled a subjektivní pohled na materiální hodnoty. V neposlední řadě rozhoduje i typ osobnosti, která subjektivně kvalitu života posuzuje. (Heřmanová 2012a: 48). Z pohledu subjektivního lze kvalitu života chápat jako míru uspokojení vlastních potřeb. Zajištění důstojného život, kdy je člověk schopen uspokojovat své potřeby, je součástí sociální politiky státu. Česká republika eliminuje rizika chudoby pomocí sociálních transferů (sociální dávky, důchodové pojištění, dávky v hmotné nouzi, podpora v nezaměstnanosti, nemocenské dávky a jiné). Pokud by nedocházelo k vyplácení sociálních dávek, počet domácností ohrožených chudobou by výrazně vzrostl. (Stávková, Antošová, Birčiaková 2013: 27-29).

Na vztah mezi pocitem štěstí a geografii, se zaměřili ve své práci Murgaš a Hotová. Zkoumáním literatury zaměřené na toto téma se nepodařilo prokázat souvislost lokality se štěstím. Lze však souhlasit s tím, že v zemi zmítané válkou člověk štěstí nachází stěží, stejně tak že výše materiálního bohatství nutně nezajistí člověku uspokojení na jakkoliv bezpečném místě na světě. (Murgaš 2012: 50-53). Z pohledu geografie není zkoumání větších prostorových celků vyjádřením kvality jednotlivce, ale zobecňuje výsledky, které vycházejí z objektivních i subjektivních parametrů zkoumání. Z pohledu makroregionální úrovně se kvalita života hodnotí dle hospodářského a sociálního rozvoje, společenského pokroku, přírodních a ekologických podmínek. Ani při zkoumání mikroregionů není jednoduché výsledky výzkumu generalizovat, proto je na místě otázka, jak velké je optimální území, na kterém by měl výzkum probíhat. (Heřmanová 2012a: 65-70).

Na kvalitu života nejen z pohledu životního prostředí se zaměřili ve svém výzkumu Klára Šustrová a Martin Šimon, kteří zkoumali důvody odchodu lidí z měst na venkov. Hlavní důvody shrnuli takto: „...zhoršená kvalita životního prostředí, zahuštěnost a přeplněnost urbanizovaného prostoru. Nejen nižší podíl zeleně na celkové ploše města, zvýšená hladina hluku, špatné ovzduší, ale také velká vzdálenost do

„neurbanizované přírody“ a nemožnost volného pohybu v zeleni...“ Dalším negativem větších měst je vyšší cenová úroveň bydlení, vysoká anonymita a pocit, že ve městě vše plyne rychleji. Výhodou je široká nabídka služeb, která však nic nevyovídá o jejich kvalitě. Pozitivy bydlení na menším územním celku jsou: dostupnost přírody, zdravé životní prostředí a větší pocit svobody pohybu. (Šustrová, Šimon 2012)

Z pohledu zaměření této práce je nutné pracovat s měřitelnými hodnotami, které Heřmanová zařadila mezi kritéria objektivní kvality života, dále však ve vztahu k lokalitě, která má na hodnocení také vliv.

Na kvalitu života z pohledu menších územních celků se zaměřují také Místní akční skupiny. Svou činnost charakterizují takto: „*Místní akční skupina (dále MAS) je na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejného moci), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů, pro svůj region, metodou LEADER. Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jedním z nástrojů je také aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků.*“ (nsmascr.cz).

Jednotlivé MAS jsou územní celky, které zahrnují region s ohledem na spádovost i geografickou polohu, společné problémy a potenciál k dalšímu rozvoji. Dále jsou limitovány počtem obyvatel v rozmezí 10 000 až 100 000, přičemž velikost jednotlivých obcí nesmí přesáhnout 25 000 obyvatel. O vytvoření nové nebo připojení k existující MAS rozhoduje nejprve zastupitelstvo obce a poté řídicí orgán příslušné MAS. Jednotlivé MAS mají své programy, zaměřují se konkrétní problémy svého regionu a jejich výsledky zveřejňují na portálu Národní síť Místních akčních skupin České republiky. (nsmascr.cz).

Do své práce jsem zahrнула města, která odpovídají kritériím pro vstup do sítě MAS. Ne všechna vybraná města z celkového počtu 21 jsou zapojeny do této sítě, proto budu srovnávat situaci ve městech i z tohoto pohledu.

2. Zastoupení žen v politické reprezentaci

Téma zrovnoprávnění žen a mužů se zdaleka netýká pouze období posledních let. Již 17. července 1980 podepsala vláda Československé socialistické republiky Úmluvu OSN o odstranění všech forem diskriminace žen, na jejímž základě byl zřízen Výbor pro odstranění diskriminace žen. Na konci 90. let přistoupila vláda k úpravám zákonů, které byly nutné pro vstup do Evropské unie. Dalším krokem byla ratifikace dokumentu OSN Pekingská akční platforma z roku 1995, který je definován takto: „*Tento dokument zavazuje státy, které se k němu přihlásily, k dodržování stanovených cílů jako jsou dosažení rovnoprávného postavení žen a mužů a rozvoj žen na celém světě. Platforma rozdělená do šesti kapitol vymezuje 12 'kritických oblastí', v nichž se soustřeďují překážky bránící zlepšení postavení žen. Jedná se například o témata jako je chudoba, přístup ke vzdělání, zdraví či násilí.*“ (vlada.cz). I dvacet let od podpisu je téma dokumentu stále aktuální. V říjnu roku 2001 byla usnesením vlády zřízena Rada vlády pro rovnost žen a mužů, jejíž výbory a pracovní skupiny připravují dle aktuální situace návrhy, které směřují ke zlepšení rovného postavení žen a mužů ve všech oblastech života. Se vstupem České republiky do Evropské unie přibyl další závazný dokument, kterým je plán Evropské komise s názvem Strategie pro rovnost žen a mužů, na něj navazuje Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice vydaná Úřadem vlády v roce 2014 na období let 2014-2020. Ačkoli se vláda zavazuje již několik desetiletí o rovnoprávné postavení žen a mužů, výrazného pokroku zatím nedosáhla.

2.1. Zastoupení žen v politické reprezentaci ČR

Zastoupení žen na politických úrovních se velmi liší. Statistiky počtu žen ve vládách, které zpracovalo Fórum 50 % od roku 1992, vykazují velmi kolísavý trend (tabulka č. 1). Od nulového zastoupení v letech 1992 - 1996 (první vláda Václava Klause) a 1998 - 2002 (vláda Miloše Zemana) po aktuálně nejvyšší podíl 23,8 % žen (současná vláda Bohumila Sobotky). V tabulce figuruje vláda Bohuslava Sobotky od roku 2013, ale sestavena byla 29.1.2014, důvěru získala 18.2.2014. (vlada.cz)

V případě Poslanecké sněmovny je vývoj vyrovnanější než na úrovni vlády, avšak nepřesahuje podíl 22 %, kterého bylo dosaženo v období 2010-2013. V posledním funkčním období dosáhl jen 19,5 %, ačkoli podíl nominovaných žen se snížil jen o tři

desetiny procenta oproti předchozímu období, kdy dosáhl maxima. V průměru se ve sledovaném období nominovalo do Poslanecké sněmovny 17,3 % žen (tabulka č. 2)

Tabulka č. 1. : Zastoupení žen ve vládách za období 1992 až dosud:

Funkční období	Celkový počet členů a členek	Celkový počet žen	Průměrný podíl žen za celé funkční období
1992-1996	25	0	0%
1996-1998	23	1	4%
1998*	18	2	11%
1998-2002	27	0	0%
2002-2004	21	2	10%
2004-2005	18	2	11%
2005-2006	22	3	14%
2006-2007	15	2	13%
2007-2009	24	5	21%
2009-2010*	21	4	19%
2010-2013	29	3	10%
2013*	15	1	7%
2013-dosud	21	5	24%
Celkem	279	30	11%

*úřednická vláda

Zdroj dat: vláda.cz, Fórum 50 %

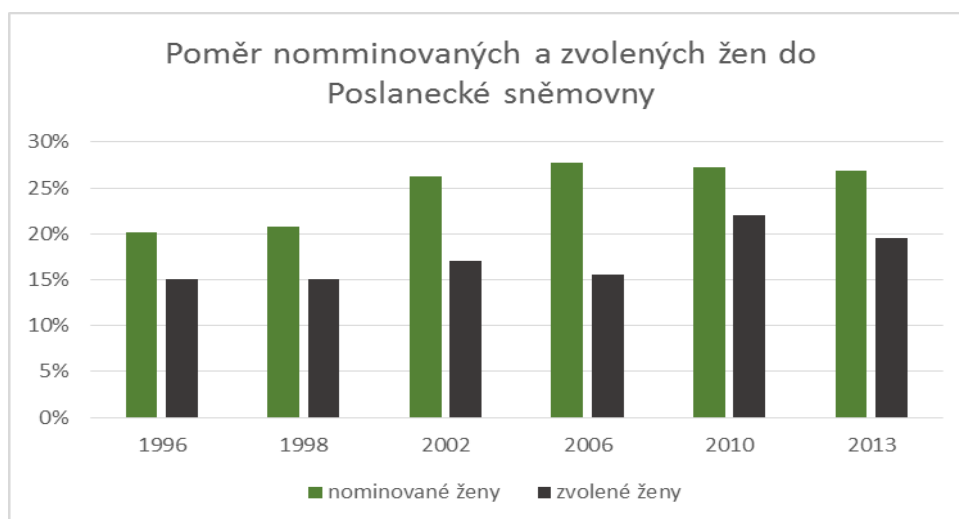
Tabulka č. 2. : Poměr kandidátek a získaných mandátů do Poslanecké sněmovny

	1996	1998	2002	2006	2010	2013
poměr žen mezi nominovanými	20,2 %	20,8 %	26,3 %	27,7 %	27,2 %	26,9 %
poměr žen mezi zvolenými	15,0 %	15,0 %	17,0 %	15,5 %	22,0 %	19,5 %

Zdroj dat: csu.cz, tabulka: Fórum 50 %

V mezinárodním porovnání (statistika Meziparlamentární unie) se Česká republika v lednu 2016 umístila na 89. pozici 20 % žen v Poslanecké sněmovně (40 žen) a 18,5 % v Senátu (15 žen). V lednu 2017, při zachování stejného počtu žen, patří České republice již 94. pozice. (ipu.org).

Graf č. 1. : Poměr žen nominovaných a zvolených do Poslanecké sněmovny

Zdroj dat: vláda.cz, Fórum 50 %, graf: autorka

Na krajské úrovni nejsou výsledky o moc lepší. Naději lze spatřovat ve zvyšujícím se počtu jak kandidátek, tak i zvolených žen s každými novými volbami. V krajských volbách v roce 2000 kandidovalo 21,8 % žen, zvolení dosáhlo pouze 14,4 % z nich. V následných volbách v roce 2004 se zvýšil počet kandidátek na celých 26 %, avšak mandát získalo 15,1 % žen. Rok 2008 byl pro ženy úspěšnější, na kandidátky se jich dostalo 29,2 % a zvoleno bylo 17,6 %. Stoupající tendenci podílu žen vykazaly i krajské volby v roce 2012, kdy kandidovalo 27,6 % žen a úspěch v podobě mandátu zaznamenalo 134 žen, což činí 19,9 %. (volby.cz).

Komunální úroveň politiky je oblast, kde mají ženy podíl zastoupení nejvyšší ze všech úrovní politiky, i když ani zde nelze jejich podíl stále považovat za uspokojivý. V celorepublikovém srovnání jejich počet neustále roste, ze zhruba pětinového podílu zvolených v roce 1998 překročily ženy v posledních volbách v roce 2014 mírně hranici 27 %. Stejně rostoucí tendenci, tedy zvýšení o sedm procent, má podíl nominovaných žen, který v posledních volbách přesáhl hodnotu 32 %. Pokud by se podařilo zachovat nastolený trend, mohly by komunální volby v roce 2018 přinést prolomení tzv. kritické menšiny, za kterou je považována hranice 30-40 %. (Globální databáze ženských kvót).

Tabulka č. 3.: Zastoupení žen v komunálních volbách

Podíl žen	1998	2002	2006	2010	2014
nominované	24,9 %	27,1 %	29,0 %	31,2 %	32,2 %
zvolené	20,5 %	22,6 %	25,0 %	26,3 %	27,1 %

Zdroj dat: volby.cz, tabulka: autorka

2.2. Zastoupení žen v politických stranách

Do porovnání politických stran z pohledu postavení žen jsem vybrala parlamentní strany, u kterých sleduji velikost členské základny, zastoupení žen ve vedení strany, Senátu, Poslanecké sněmovně, dále získání mandátů (ženy) v posledních komunálních volbách a také postoj jednotlivých stran na zavedení kvót pro ženy. Údaje o počtu poslanců jsou z portálu Poslanecké sněmovny (psp.cz), údaje o senátorech z portálu Senátu Parlamentu České republiky (senat.cz) a počty získaných mandátů i s dělením dle pohlaví z portálu Českého statistického úřadu (volby.cz).

Vedení ČSSD se již delší dobu hlásí k myšlence zvýšení počtu žen v politice na všech úrovních, které se má přiblížit poměrovému zastoupení žen a mužů v zemi. Tomu odpovídá i vyšší zastoupení žen v členské základně. Členskou základnu ČSSD tvořilo v roce 2001 pouze 25,7 % žen. V porovnání s KDU-ČSL (52,7 %), KSČM (43,5 %) a ODS (35,2 %) ve stejném období je jejich podíl nejvyšší, ve srovnání s KDU-ČSL dokonce poloviční. (genderstudies.cz). V dalších letech se podíl žen ve straně zvyšoval, na začátku roku 2015 dosáhl výše 35,4 %. (cssd.cz). Ze 14 členů politické grémia je 1 žena, poslanecký klub má 50 členů, z toho 6 žen. Senátorů za ČSSD je celkem 25, ve výboru Senátorského klubu je 1 žena na postu místopředsedkyně. Do krajských zastupitelstev bylo zvoleno za tuto stranu 125 zastupitelů, žen bylo 26. V komunálních volbách má počet žen za poslední tři volební období stoupající tendenci, avšak v důsledku celkového poklesu získaných mandátů stranou klesá i počet zvolených žen.

Tabulka č. 4. : Porovnání mužů a žen ČSSD na kandidátních listinách a získaných mandátů v komunálních volbách v období let 2006 až 2014 (nezahrnuje kandidáty v koalici s jinou stranou či sdružením):

období	kandidující muži		kandidující ženy		Zvolení muži		Zvolené ženy		ženy úspěšnost v % *
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	
2006	11691	70,5	4900	29,5	2946	74,4	1016	25,6	20,7
2010	11492	68,7	5230	31,3	3000	73,6	1015	26,4	20,6
2014	10730	66,8	5323	33,2	2531	73,6	910	26,5	17,1

* hodnota vyjadřuje procento celkové úspěšnosti žen v počtu získaných mandátů v porovnání s počtem kandidátek

Zdroj: volby.cz

Jiří Dienstbier, senátor a bývalý ministr pro lidská práva a rovné příležitosti, podporuje zastoupení žen čtyřiceti procenty na kandidátních listinách, které vychází i z vládní strategie o rovnosti žen a mužů. V březnu 2015 došlo ke změně stanov strany na základě vnitrostranického referenda. (cssd.cz). První změna se týkala tvorby kandidátek, které dosud sestavovalo úzké stranické vedení. Nově se mají možnost zapojit všichni straníci. Druhou změnou je stanovení hranice 40 % žen na kandidátních listinách do zastupitelstev kraje a Poslanecké sněmovny. (tyden.cz). Stejnou výši zastoupení opačného pohlaví navrhla ČSSD i vládě formou kvót. Vláda návrh v polovině roku 2015 zamítla, proti byli koaliční partneři KDU-ČSL a ANO, kteří preferují jiné cesty ke splnění zmíněné hranice. Doposud však nepadl jediný návrh, který by systém kvót mohl nahradit (rozhlas.cz 2015b). Zavedení vnitrostranických kvót jednoznačně schvaluje Michaela Marksová: *„Mně osobně při práci v ČSSD kvóty pomohly. Bez nich bych se jako nová mladá členka nedostala tak brzo po vstupu do strany na sjezd ani bych se nestala členkou našeho ústředního výkonného výboru, což je nejvyšší orgán mezi sjezdy.“* (parlamentilisty.cz 2015).

Postavení žen v KDU-ČSL nápadně připomíná historické postavení žen v tradiční rodině – muž je tím, kdo rozhoduje, žena vytváří zázemí. Členskou základnu křesťanských demokratů tvoří více než z poloviny ženy, přesto jejich zastoupení v orgánech strany ani nominacích na volebních kandidátkách v žádném případě nekopíruje tento poměr pohlaví. Statistika podílu žen ve straně (stav k lednu 2015) udává: členskou základnu KDU-ČSL tvoří z 52 % ženy, v předsednictvu strany obsadily dvě křesla z devíti, což činí 22 %, v celostátním výboru strany jsou zastoupeny pouze 12,5 % a 14 % jich bylo zastoupeno na celostátní konferenci. Ve vládě nezasedla žádná žena, v poslaneckém klubu měly 7 %, v senátním 18 % a jedna žena mezi europoslanci dává 33 %. V krajských volbách v roce 2012 bylo zvoleno 6 žen za KDU-ČSL a koalice, což činí 11 % podílu strany. V komunálních volbách 2014 se na kandidátní listiny dostalo necelých 37 % žen, což je více o 6 % než v roce 2010 a o 7 % než v roce 2006. Zvoleno bylo zhruba 27 % žen, což je o půl procenta více než v předchozích volbách jak v roce 2010, tak 2006. V r. 2016 byly v předsednictvu strany zastoupeny dvě ženy, v r. 2017 předsedají straně pouze muži. (kdu.cz). Mezi poslanci i v Senátorském klubu najdeme po jedné ženě. Do krajských zastupitelstev ve volbách 2016 získalo mandát 7 žen z celkového počtu 42 mandátů. Za nízkým zastoupením žen nelze podle předsedy strany Pavla Bělobrádka hledat diskriminaci žen, jde pouze o fakt, že ženy dávají více přednost rodině. Pokud se jim podaří skloubit osobní život

s veřejným, zvládnou se prosadit stejně jako muži. Snaha žen prosadit se ve straně, která svůj program staví na tradičních křesťanských hodnotách, vyústila v roce 2004 v založení ženské platformy strany – Sdružení žen KDU-ČSL. Jejím úkolem je programově napomáhat k vyššímu zastoupení žen jak v samotné straně, tak ve veřejných funkcích. Podle předsedkyně Sdružení žen Elišky Janšové je podíl žen v reálné politice nízký a je nutné jejich počty zvýšit: *“Absence žen ve strukturách KDU-ČSL ochuzuje nejen programovou koncepci strany, ale pozici KDU-ČSL vůbec, neboť ženské téma nabývá v evropské politice stále většího důrazu”*. (zeny.kdu.cz). Podle bývalé místopředsedkyně strany Kláry Liptákové se aktivní politická práce neslučuje s rodinným životem, ženy musí této práci hodně obětovat. Proto je nutné vytvářet ženám podmínky, které usnadní spojení rodinného života s veřejnými funkcemi. (sojdrova.cz). Pro zlepšení postavení žen ve straně vznikl za podpory grantu projekt Volební akademie žen, který slouží jako výcvikový program pro zvýšení úspěšnosti kandidátek. Dovednosti, které získají v oblasti vedení a řízení, marketingu a komunikace, chtějí využít na podporu vyšší participace žen v politice jako alternativy ke kvótám, které odmítají. Akademie není otevřená pouze členkám KDU-ČSL a partnerským organizacím, hlásit se do ní mohou i ženy bez politické příslušnosti, podmínkou je spolupráce s KDU-ČSL a uznávání křesťansko-demokratických hodnot. (volebniakademiezen.cz).

Členská základna KSČM se od roku 1989 neustále snižovala, z jednoho a půl miliónu na zhruba 350 tisíc v roce 1992. Na počátku roku 2015 čítala již málo přes padesát tisíc členů. (cevro.cz). Ženy tvoří 44,7 % členské základny a jsou zastoupeny i ve vedení strany KSČM, které tvoří pět mužů a tři ženy. (kscm.cz) Do sněmovny ve volbách 2013 kandidovalo 28 % žen a získaly 11 křesel z celkových 33. Aktuálně (r. 2017) tvoří Poslanecký klub stále 33 poslanců, z toho je 10 žen. V Senátu nyní nemají zastoupení a v krajských volbách v r. 2016 získalo mandát 20 žen (23,3 %). Vzhledem k výše uvedenému nevidí předseda strany Vojtěch Filip nutnost zavádět kvóty pro ženy, protože v jejich straně se ženy umí prosadit i bez nich. (echo24.cz). Při sestavování kandidátek se strana neřídí vnitřními kvótami či směrnici, pouze se snaží držet doporučení o začlenění žen (alespoň jedna žena do třetího místa) a mladých lidí na přední místa kandidátek. (kscm.cz). Jde jistě o krok správným směrem, neboť uváděný průměrný věk člena KSČM je 67 let. (cevro.cz). Vysoký věkový průměr se projevil i ve výsledku posledních komunálních voleb z roku 2014, kdy byl průměrný věk kandidátů KSČM 56,6 roku (ženy 56). Ostatní velké strany nepřekročily průměrný věk kandidátů

48 let. (volby.cz). Pro KSČM tak není problém zastoupení žen jako stárnutí a snižování členské základny obecně.

Údaje o členské základně dalších politických stran s vyčíslením podílu žen není jednoduché dohledat. Většina stran udává hodnoty nárůstu či poklesu členské základny, avšak bez dělení dle pohlaví.

Členskou základnu ODS tvořilo v roce 2002 35,2 % žen (genderstudies.cz), ke konci roku 2005 stav poklesl na 32,7 %. (ods.cz). Tento pokles zcela nekopíruje pohyb členské základny, která v roce 2004 za vedení Mirka Topolánka posílila na více než 23 tisíc. Následkem politických událostí (např. nástupem konkurenční TOP09 v roce 2009) došlo k odlivu členů a v roce 2012 udává necelých 18 tisíc členů. (cevro.cz). Na začátku roku 2015 je zastoupení žen mírně vyšší – 31,4 %, avšak ve vedení strany nemají zastoupení. Změna přichází až v lednu 2016, kdy se do vedení strany dostávají dvě ženy, tím získávají zastoupení mírně přes 22 %. (ods.cz). V Poslaneckém klubu má ODS 16 členů, z toho jsou 3 ženy. Senátorský klub má 10 členů, z toho je 1 žena, avšak ve vedení jsou jen muži. V krajských volbách 2016 získalo mandát 10 žen, což činí 15,15 %. I přes nižší zastoupení žen v členské základně vystupuje strana zásadně proti zavedení kvót pro ženy. (deník.cz).

Do posledních komunálních voleb v roce 2014 vstoupilo nově vzniklé hnutí ANO 2011, v jehož vedení jsou aktuálně zastoupeny tři ženy a jedenáct mužů. (anobudelip.cz). Poslanecký klub strany tvoří 47 členů, z toho je 9 žen. Senátorský klub ANO má 7 členů, z toho jsou dvě ženy, jedna na postu předsedkyně. V krajských volbách 2016 získala strana 176 mandátů, z toho 47 získaly ženy (26,7 %). Členskou základnu tvoří jen 22,6 % žen, avšak o kvótách ani doporučeních strana neuvažuje. „*Je to nesmysl, kritériem je schopnost a výkon, ne pohlaví,*“ řekl šéf ANO Andrej Babiš. Do komunálních voleb v roce 2014 vyslala strana 2289 žen (32,4 %) a 4774 mužů (67,6 %). Ženy získaly 339 mandátů do zastupitelstev obcí, městysů a měst, což činí 26,99 %.

Poslední parlamentní stranou je hnutí Úsvit – Národní koalice (do června 2014 Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, do srpna 2015 Úsvit přímé demokracie), jejíž členskou základnu tvořilo v době založení (2013) pouze 9 členů. Současný počet členů, ani podíl žen ve straně, není možné dohledat. V předsednictvu strany patří ženám 2 pozice ze 7, mezi senátory ani krajskými zastupiteli nemají zastoupení. Navzdory malé členské základně získali ve volbách v r. 2013 do Poslanecké sněmovny 14 křesel, z toho 2 obsadily ženy. Jednalo se o nezávislé kandidáty nebo členy jiných politických stran, kteří kandidovali za Úsvit. Nezvykle nízký počet členů strany je anomálií na politické

scéně a vyvolává otázku, jak dalece je strana schopná prosazovat zájmy voličů. Politolog Pavel Šaradín o tom míní: *"Je vidět, že subjekt je založen jako uzavřený a vlivový. To znamená, že chce mít v ČR vliv skrze Sněmovnu, Senát či obecní zastupitelstva, zároveň ale nechce, aby do jeho kuchyně měl přístup někdo další, natož aby ji kontroloval."* (idnes.cz). V období změny názvu strany (srpen 2015) byla členská základna na počtu 155 a její počet by měl nadále růst. (eurozpravy.cz).

Nejlépe hodnocenou stranou z hlediska přístupu k ženám je Strana zelených, není však stranou parlamentní. Ve vedení mají ženy tři křesla ze sedmi, tedy 42,9 % podílu, (zeleni.cz). Poslanecký klub Zelení nemají, mezi senátory je 1 žena. Do krajských voleb v r. 2016 se spojili s Piráty, kde získaly 2 mandáty, avšak ani jeden neobhájila žena. Větší prostor než ve vedení strany dostávají ženy na kandidátních listinách. V komunálních volbách v roce 2006 dosáhl podíl žen na kandidátních listinách více než 40 %, nárůst oproti volbám 2002 činí téměř 7 %. V dalších volbách v roce 2010 mírně klesl na 38,5 %, v roce 2014 již znovu rostl na 41,8 %. Za takto vysokým podílem jsou vnitrostranické kvóty, které si strana odhlasovala a netýkají se pouze počtu žen na kandidátních listinách (jedna třetina), ale také pořadí, které jim zajišťuje podmínka „v každé trojici kandidátů alespoň jedna osoba opačného pohlaví“. (padesatprocent.cz)

2.3. Ženy sobě

Z prohlášení lídrů velkých politických stran jednoznačně vyplývá, že souhlasí s navyšováním počtu žen na kandidátních listinách, i celkovým zapojením žen do stranického vedení. Nejdál jsou v ČSSD, kde došlo k nastavení stranických kvót - mezi delegáty sjezdu musí být 25 % žen, z toho 10 % ve věku do třiceti let. (cssd.cz).

Nakolik jsou strany ochotné podporovat ženy a přistoupit na jejich čtyřicetiprocentní zastoupení na kandidátních listinách, ukáže čas. Z prohlášení žen političek však vyplývá, že pokud se chtějí ve straně prosadit, musí spoléhat pouze na vzájemnou pomoc žen. Došly tedy ke stejnému závěru jako ženy v Polsku či Slovinsku, kde spojením sil a převzetím iniciativy dosáhly možnosti na vyšší zastoupení. (viz podkapitola 1.3.). Z těchto důvodů založily ženy KDU-ČSL Sdružení žen a Volební akademii žen, v ČSSD mají zájmové uskupení Sociálně demokratické ženy, komunistky Komisi žen ÚV KSČM. Nutnost podpořit ženy při skloubení osobního a politického života vnímá i europoslankyně Michaela Šojdrová za KDU-ČSL, která si uvědomuje

svou nahraditelnost: *"Jako žena jsem nahraditelná v práci i v politice, ale ne v rodině."* Tyto důvody ji vedou ke snaze o zlepšení podmínek pro ženy a rodiny s dětmi (parlamentnilisty.cz 2014)

2. 4. Ženy ve funkci – odpovědi zastupitelek na postavení žen

Postavení žen na komunální úrovni společně s tématem bariér a kvót jsem popsala v předchozích kapitolách. Jak to vidí samotné ženy, které byly do zastupitelstva zvoleny ve volbách v roce 2014, uvádím v této podkapitole. S žádostí o odpovědi na otázky týkající se zastoupení žen jsem oslovila písemně zastupitelky z různých měst a politických stran s tím, že jejich případné odpovědi uvedu anonymně, pouze s uvedením politické příslušnosti. Své odpovědi zaslaly pouze čtyři zastupitelky, některé neměly zájem, jiné uváděly důvod vysoké pracovní vytížení. Dvě z nich působí ve funkci místostarostky.

Otázky, které jsem zaslala:

1. Domníváte se, že zastoupení žen na politické scéně ČR je dostačující?
  - na komunální úrovni
  - krajské úrovni
  - celostátní úrovni (Poslanecká sněmovna)
2. Jaké jsou podle Vás největší bariéry při vstupu žen do politiky?
3. Počet žen na kandidátních listinách v komunálních volbách od roku 2006 vzrostl o 7%, ale počet zastupitelek pouze o 1%. Čím si tuto disproporci vysvětlujete?
4. Jste pro zavedení kvót pro ženy?

Shrnutí odpovědí respondentek:

Otázka č. 1.: Tři respondentky se shodují, že zastoupení žen v politice na různých úrovních není dostačující. Dvě z nich dodaly, že se zvyšující se úrovní politiky se situace ještě více zhoršuje. Čtvrtá respondentka uvedla, že nelze určit optimální počet žen a že záleží na kvalitě kandidujícího.

Otázka č. 2.: Ve dvou případech respondentky uváděly jako největší bariéru skloubení práce s mateřskými povinnostmi. Dvakrát bylo zmíněno postavení ženy na společenském žebříčku či stereotypy. Čtvrtá respondentka vyzdvihuje pozitiva verbální komunikace mužů.

Otázka č. 3.: Tři ze čtyř respondentek jako důvod uvedly, že ženy jsou na kandidátních listinách umisťovány na zadních pozicích. Jedna respondentka uvedla, že hraje roli především znalost portfolia kandidátů.

Otázka č. 4.: Tři ze čtyř respondentek se vyslovily proti zavedení kvót. Dvakrát byl uveden důvod, že na ženy je poté nahlíženo jako na nutné zlo, nezmění myšlení lidí a nevytvoří lepší podmínky pro vstup žen do politiky. Další zastupitelka pak uvádí jako rozhodující schopnosti člověka a jeho vizi. Čtvrtá respondentka uvedla, že je spíše pro zavedení kvót, ale upozorňuje na jejich negativní dopady.

Šetřením bylo zjištěno:

75 % respondentek se domnívá, že zastoupení žen na všech úrovních je nízké

75 % respondentek uvedlo, že ženy musí čelit bariérám, a to zejména zažitým stereotypům a skloubení práce a péče o rodinu

75 % respondentek uvedlo, že příčinou nízkého zastoupení žen je umisťování kandidátek na zadní pozice kandidátních listin

75 % respondentek nesouhlasí s jejich zavedením

Odpovědi respondentek v přesném znění:

Zastupitelka č. 1., zvolena za ČSSD

1. Ne, ne, ne

2. Potřeba skloubit práci a rodinu. Pokud má žena malé děti cca do 15 let věku, nemá šanci zvládnout vše plnohodnotně. Většina zastupitelstev, rad města či dalších různých schůzí probíhá z 80 % po 17 hodině. Buď „odflákne“ něco v práci, vynechá nějaké jednání nebo zanedbává rodinu a to v případě vstřícné, že jí její partnera pomáhá.

3. Většina žen je na kandidátkách až na zadních nevolitelných místech, v podstatě kandidují jen na oko.

4. Ne, jsem za ČSSD, kde ženy mají kvóty. Výsledkem je, že většina žen, které se za ČSSD prosadily, jsou muži vnímány jako povinné zlo, bez ohledu na jejich schopnosti, vzdělání a výsledky.

Zastupitelka č. 2, zvolena za místní seskupení žen

1. Na komunální úrovni - zcela nedostačující, např. u nás, v bývalém okresním městě, je z 25 zastupitelů 7 žen. V sedmičlenné radě pouze jedna. Obdobně je to ve většině obcí. Takže můj názor je, že zastoupení žen v politice je zcela nedostatečné. My ženy jsme se to snažily vyřešit tím způsobem, že jsme založily politické hnutí, a za toto hnutí kandidovalo 25 žen. Pokud jsme uspěly, tak za nás se do ZM dostala vždy žena. Není to optimální řešení, ale něco jsme s touto neutěšenou situací musely udělat. Vznikly jsme v roce 2002 a od té doby vždy dvě, nebo jedna z nás se dostaly do ZM.

Na krajské úrovni je to dle mého mínění úplně obdobně jako na komunální úrovni, ne-li ještě horší. Řekla bych, že počet žen v krajích neodpovídá tomu, co by mělo být. Neodpovídá to ani poměru mužů a žen ve společnosti. No a ještě horší je to v zastoupení žen ve vedení krajů.

celostátní úrovni (Poslanecká sněmovna) Na celostátní úrovni je to ještě větší bída než v těch předchozích. Stačí se podívat na zasedání PS, je to tam samá čern, žena je tam pomalu ojedinělý zjev. Muži se dokážou víc prosadit, dravých žen je poskrovnu.

2. Domnívám se, že největší bariérou, je jejich postavení na společenském řebříčku. Žena je především chápána, jako matka, pečovatelka o chod rodiny apod. A ona sama se tak cítí a pokud jsou děti malé, těžko se odhodlá prosadit se v politice, pokud nemá dobré zázemí a podporu doma v rodině. Pokud má později ambice se věnovat politice, ať už na jakékoli úrovni, většinou se jen těžko prosazuje. Muž tyto zábrany (myslím starost o rodinu) klidně hodí za hlavu, a pokud je jen trochu ambicioznější, tak bez zábran se na politický led postaví. Muži šikovně ženy ani mezi sebe nechťejí, obávají se o své postavení. Obávají se, že by je mohly zastínit svou pracovitostí, vytrvalostí a pečlivostí.

3. Tak tady si myslím, že porovnávat pouze procenta zcela nelze. Musíme se na tuto problematiku podívat z jiného úhlu. Nestačí se podívat jen kolik žen je na kandidátních listinách. V posledních letech, kdy se začalo hodně mluvit o počtu žen v politice, bohužel jenom mluvit, samozřejmě stoupl počet žen na kandidátkách na všech úrovních. Ale podívejme se na to, na které místo se dostávají? Většinou dělají tu vatu a nacházejí se až v druhé polovině. No, a pokud se nejedná o super známou osobu, kterou se podaří vykřížkovat, tak náš volební systém ani neumožní, aby se ženy z druhé poloviny kandidátky posunuly tak do čela, aby byly zvolené. Takže v tom já vidím ten problém. No, a protože kandidátní listiny se tvoří ve vedení politických stran a ve vedení politických stran jsou vesměs muži, tak dokud i na těchto pozicích nedojde ke změnám, nemůže dojít ke změnám ani v postavení žen v politice. Žena do politiky prostě patří, protože pohledy žen na některé věci jsou prostě jiné než mužů. Muži jsou na ty velké věci (přestavby, výstavby atd.) No a ženy mají zase lepší cit na oblast sociální, školství a kultury. Proto by se měli společně účastnit na tvorbě růstu našich měst, obcí, krajů a samozřejmě i celého státu.

4. Jste pro zavedení kvót pro ženy? Nejsem pro zavedení kvót, kvóty nic nevyřeší. Pokud se nezmění myšlení lidí, nevytvoří se lepší podmínky pro vstup žen do politiky, pokud muži nebudou brát ženy jako rovnocenné partnerky, které budou moct i rozhodovat o věcech a ne je mít jenom pro okrasu. Podle mě, jsou kvóty docela ponižující pro ženy. Proč se netvoří kvóty pro muže?

Zastupitelka č. 3., nestraník:

1) Dle mého názoru nejde na tuto otázku jednoznačně odpovědět. Je těžké určit, jaký počet, respektive jaký poměr zastoupení žen na politické scéně by byl optimální, neboť každý člověk za „dostačující“ považuje odlišné číslo. V zastupitelstvu našeho města je 27 zastupitelů z toho 6 žen. Považuji tento poměr za optimální. V podstatě to, jak vypadá složení politické scény, a to na všech jejích úrovních, je výsledkem vůli voličů, kteří odevzdávají své hlasy jednotlivým kandidátům. Vždy by se mělo jednat v první řadě o to, jaký lidský potenciál v sobě kandidát zahrnuje. To, zda se jedná o muže, či ženu by v žádném případě nemělo být prioritou.

2) Nerada bych použila slovo bariéra. Zdá se mi však, že muži působí razantněji, často posluchač nabývá dojmu, že muž – politik lépe argumentuje při prosazování svého názoru, nenechá se zahnat do kouta. Ale je třeba si přiznat, že i v řadě zemí na nejvyšších politických postech jsou právě ženy, které nejen, že hýbou děním u sebe doma, ale mají vliv i na evropskou a světovou politickou scénu.

3) Myslím si, že obzvláště v té komunální politice výraznou roli sehrává nikoliv politická příslušnost, nýbrž znalost portfolia jednotlivých kandidátů. Samozřejmě pokud volič je sympatizantem nějaké politické strany, tak bezesporu dá jí hlas a to bez ohledu na to, zda je či není jejím členem. Avšak volič, který se politikou a děním ve městě zabývá jen sporadicky, určitě zvolí variantu „křížkování“, kdy si kandidáty volí napříč všemi politickými stranami, dle toho zda kandidáta zná nebo ne. Teď by bylo možná namíste zeptat se voličů, zda je to skutečně tak. J

4) Distanuji se od zavedení kvót v politice. Jednoznačně si myslím, kdo chce jít do politiky, ať jde. Ať tam jdou lidé, kteří jsou schopni, mají vizi a byla by velká škoda takové lidi odmítnout z důvodu, že např. „mužské zastoupení“ je již v plném počtu a tak teď se přijímají pouze ženy. V politice jako kdekoli jinde by se mělo jednat zejména o morální hodnoty a charakterové vlastnosti člověka.

Zastupitelka č. 4., zvolena za ČSSD:

1. V české politice - na všech úrovních - by rozhodně mohlo být více žen, ženy se poměrně dobře dle mého názoru prosazují na komunální úrovni (kde volič často vybírá jména kandidátů nikoli politickou stranu), na krajské či celostátní úrovni je to horší.

2. Představa, že politika je spíše mužskou záležitostí, tedy zažitě stereotypy, a také určité omezení žen související s jejich mateřskými povinnostmi.
3. Ženy se sice na kandidátky dostanou (v některých stranách i díky povinným kvótám), ale jsou na hůře volitelných místech. Spíše jsou jimi kandidátky doplňovány.
4. To je problematická záležitost, ale spíš ano, i když prosazovat ženu za každou cenu je podle mě kontraproduktivní. Pokud se žena do politiky dostane, potřebuje mít možnost spolupráce, není ideální, když se na ni mužští kolegové dívají jako na tu, která se do politiky dostala místo jejich "kamaráda" jen proto, že je žena.

3. Praktická část

V praktické části se zaměřuji na porovnání dat, která zahrnují výsledky komunálních voleb jak z pohledu zastoupení žen a mužů na kandidátních listinách, tak v počtu získaných mandátů. Celorepublikově má zastoupení žen na kandidátních listinách stoupající tendenci, ale jak tomu bylo ve vybraných městech, zjistíme v dalších podkapitolách. Další srovnání je z pohledu kvality života v porovnáním s výší zastoupení žen v daných obcích.

3.1. Volební výsledky vybraných měst

V této části se zabývám analýzou dat výsledků komunálních voleb za uplynulá tři období, tedy období let 2006, 2010 a 2014. Do první části jsem vybrala 21 měst České republiky, jejichž společná kritéria jsem zmínila již výše. Jedná se vždy o obce s rozšířenou působností, tedy obce III. stupně. Vzorek zahrnuje i případy, kdy jsou hodnocena dvě města v rámci jednoho okresu. Volební výsledky žen ve vybraných městech porovnávám s výsledky celorepublikovými v jednotlivých volebních letech. Dále porovnávám postavení žen v posledních komunálních volbách v roce 2014 s nezaměstnaností v dané obci a to jak celkovou, tak nezaměstnaností žen. Podkladem pro komparaci výsledků komunálních voleb v letech 2006, 2010 a 2014 jsou údaje z kandidátních listin jednotlivých měst a údaje Českého statistického úřadu zveřejněné na portálu volby.cz.

Z republikových výsledků za vybrané období je patrné celkové zvýšení zájmu o dění na komunální úrovni, protože nevzrostl pouze počet žen na kandidátních listinách, ale také mužů, kde byl nárůst v roce 2010 oproti roku 2006 o téměř devět procent kandidátů. V dalších volbách byl nárůst kandidátů téměř nezatelný, zato počet žen na kandidátních listinách vzrostl v roce 2010 oproti roku 2006 o 18,5 %, a v roce 2014 oproti roku 2010 o dalších 5 %. Dá se předpokládat, že za zvýšený počet žen ve volbách mohou z části faktory popsané v teoretické části mé práce, tedy vstup České republiky do Evropské unie a snaha dostát závazkům, které z něj vyplývají, tedy genderové rovnosti.

V následující tabulce (tabulka č. 1.) jsou celorepublikové výsledky komunálních voleb za roky 2006, 2010 a 2014 jak v absolutních číslech, tak vyjádření v procentech za jednotlivá pohlaví. V posledním sloupci je vypočtena úspěšnost žen v jednotlivých komunálních volbách, tedy podíl mandátů na celkovém počtu kandidátek v daném

volebním období. Z nich vyplývá, že ačkoli s každými volbami narůstal počet kandidujících žen i získaných mandátů, v porovnání s nárůstem kandidátek se procento úspěšnosti snižovalo. Vyšší podíl žen na kandidátkách tedy nebyl přímo úměrný podílu žen v získaných mandátech.

Tabulka č. 5.: Zastoupení mužů a žen na kandidátních listinách a v počtu získaných mandátů na komunální úrovni v celé ČR

	Kandidující muži				Kandidující ženy				ženy
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	úspěšnost v % *
2006	131 340	70,62	44 979	75,08	54 649	29,38	14 928	24,92	27,32
2010	143 098	68,83	43 958	73,71	64 794	31,17	15 675	26,29	24,19
2014	143 201	67,78	43 446	72,93	68 077	32,22	16 127	27,07	23,69

* hodnota vyjadřuje procento celkové úspěšnosti žen v počtu získaných mandátů v porovnání s počtem kandidátek

Zdroj: volby.cz, autorka

Porovnáním celorepublikových výsledků voleb s výsledky vybraných měst za jednotlivá období (tabulka č. 6) lze dojít k závěru, že v průměru se vybraná města svými podíly blíží republikovým hodnotám. V roce 2006 byl průměr vybraných měst 29,3 %, v roce 2010 se zvýšil na 31,5 % a v roce 2014 dosáhl hodnoty 31,8 %. Jak je patrné z tabulky č. 2., rovnoměrný růst žen na kandidátních listinách se podařilo dosáhnout pouze u sedmi měst (Bohumín, Chrudim, Kopřivnice, Litoměřice, Nový Jičín, Valašské Meziříčí a Žďár nad Sázavou). Zvláštní pozornost si však zaslouží dvě města okresu Karviná - Bohumín a Český Těšín. Bohumín vykázal postupný růst podílu žen na kandidátních listinách a v roce 2014 přesáhl hranici čtyřiceti procent (42 %), která znamená prolomení tzv. kritické menšiny. Tuto hranici překročil i Český Těšín, kde zmíněnou hranici pokořily kandidátky již v roce 2010. Naopak výsledky voleb ve Strakonících mají opačný trend. Podíl žen v roce 2006 zde převyšoval republikový průměr, v roce 2010 klesl o téměř tři procenta, v dalších volbách rozdíl činil téměř sedm procent pod republikovým průměrem. Pokles o pět procent zaznamenal v posledních volbách i Havlíčkův Brod, zde však stále ženy udržují podíl nad třiceti procenty ve všech volbách.

Porovnáním podílů žen na kandidátních listinách vybraných měst s podíly získaných mandátů (tabulka č. 7) lze dojít ke stejnému závěru jako při

celorepublikovém porovnání úspěšnosti žen – ani vyšší podíl žen na kandidátních listinách nezajistí vyšší podíl získaných mandátů. Rostoucí trend si zachoval Bohumín, kde se ženám podařilo udržet vysoký podíl získaných mandátů. Naopak ženy v Českém Těšíně své šance neproměnily a počet mandátů vzrostl až v posledních volbách a to jen o necelá čtyři procenta.

Tabulka č. 6.: Zastoupení mužů a žen na kandidátních listinách vybraných měst

	2006		2010		2014	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Česká republika	70,6	29,4	68,8	31,2	67,8	32,2
Blansko	70,4	29,6	71,3	28,7	66,7	33,3
Bohumín	67,8	32,2	60,7	39,3	58,0	42,0
Břeclav	70,8	29,2	71,2	28,8	70,0	30,0
Český Těšín	61,5	38,5	59,4	40,6	62,8	37,2
Havlíčkův Brod	65,0	35,0	64,6	35,4	69,8	30,2
Hodonín	66,8	33,2	67,2	32,8	68,8	31,2
Chrudim	73,5	26,5	70,1	29,9	68,7	31,3
Jindřichův Hradec	70,9	29,1	72,0	28,0	68,7	31,3
Jirkov	62,6	37,4	67,6	32,4	65,1	34,9
Klatovy	75,1	24,9	77,7	22,3	71,6	28,4
Kopřivnice	71,3	28,7	69,7	30,3	69,5	30,5
Krnov	74,7	25,3	65,8	34,2	69,8	30,2
Kutná Hora	71,4	28,6	64,2	35,8	66,0	34,0
Litoměřice	71,0	29,0	68,1	31,9	67,8	32,2
Litvínov	62,3	37,7	63,5	36,5	63,0	37,0
Náchod	70,0	30,0	71,2	28,8	69,6	30,5
Nový Jičín	76,7	23,3	72,4	27,6	67,1	32,9
Sokolov	68,7	31,4	66,8	33,2	68,7	31,4
Strakonice	68,5	31,5	71,4	28,6	74,3	25,7
Valašské Meziříčí	79,9	20,1	74,2	25,8	66,6	33,5
Vyškov	74,0	26,1	66,5	33,5	74,6	25,4
Žďár nad Sázavou	74,1	25,9	73,6	26,4	70,2	29,8

Zdroj: volby.cz, autorka

Vzhledem k neustále sílícímu tlaku na vyšší zastoupení žen v politické oblasti, jsem se zaměřila na vyhodnocení výsledků komunálních voleb vybraných měst za rok 2010 a 2014 z pozice postavení žen na kandidátních listinách (tabulka č. 8.). Mým cílem bylo zjistit, zda se tento tlak projevil ve zmíněných letech a strany umísťovaly více žen na přední místa kandidátních listin. Vzhledem k faktu, že do voleb vstupovaly i nové strany a sdružení, nebylo možné zjistit, kolik předních pozic zvolené strany považovaly za volitelné. Pro srovnání jsem stanovila hodnotu pozice, ze které má kandidátka vysokou pravděpodobnost zvolení, do čtvrtého místa. V porovnání jsou pouze strany,

které v daném městě získaly mandát, a to bez ohledu na pohlaví zvoleného zastupitele.

Tabulka č. 7.: Podíly žen na kandidátních listinách podíly získaných mandátů v % v komunálních volbách

	2006		2010		2014	
	kandidátky	mandáty	kandidátky	mandáty	kandidátky	mandáty
Blansko	29,6	32,0	28,7	28,0	33,3	24,0
Bohumín	32,2	26,1	39,3	26,1	42,0	34,8
Břeclav	29,2	11,1	28,8	29,6	30,0	18,5
Český Těšín	38,5	18,5	40,6	18,5	37,2	22,2
Havlíčkův Brod	35,0	16,0	35,4	24,0	30,2	28,0
Hodonín	33,2	22,6	32,8	16,1	31,2	19,4
Chrudim	26,5	14,8	29,9	25,9	31,3	7,4
Jindřichův Hradec	29,1	20,7	28,0	10,3	31,3	11,1
Jirkov	37,4	24,0	32,4	8,0	34,9	20,0
Klatovy	24,9	14,8	22,3	14,8	28,4	14,8
Kopřivnice	28,7	19,1	30,3	19,1	30,5	19,1
Krnov	25,3	22,2	34,2	18,5	30,2	25,9
Kutná Hora	28,6	22,2	35,8	25,9	34,0	25,9
Litoměřice	29,0	7,4	31,9	11,1	32,2	7,4
Litvínov	37,7	21,7	36,5	21,7	37,0	30,4
Náchod	30,0	29,6	28,8	25,9	30,5	22,2
Nový Jičín	23,3	13,8	27,6	13,8	32,9	24,1
Sokolov	31,4	25,9	33,2	18,5	31,4	18,5
Strakonice	31,5	47,6	28,6	23,8	25,7	14,3
Valašské Meziříčí	20,1	12,0	25,8	16,0	33,5	20,0
Vyškov	26,1	22,2	33,5	22,2	25,4	22,2
Žďár nad Sázavou	25,9	11,1	26,4	25,9	29,8	18,5

Zdroj: volby.cz

Porovnáním kandidátních listin zvolených stran ve vybraných městech jsem došla k výsledku 110 předních pozic v roce 2010 a 129 předních pozic v roce 2014. V počtu získaných mandátů je situace opačná, ženy jich v roce 2010 získaly 115, v roce 2014 pouze 107. Jestliže v roce 2010 využily přední pozice maximálně (104,5 % úspěšnost ve vztahu k předním pozicím), v dalších volbách již své šance nevyužily a jejich úspěšnost skončila na zhruba 83 %. V průměru dosáhlo v komunálních volbách v roce 2014 na mandáty ve vybraných městech 7 stran, což v důsledku znamená, že více než jednu ženu na přední pozici dosadilo pouze několik měst. Naopak, o úspěšnosti jednotlivých kandidátek, které dosáhly zvolení, hovoří výrazný posun, kterého dosáhly díky preferenčním hlasům. Jedná se zejména o Havlíčkův Brod, kde byla zvolena kandidátka ODS až z 21. pozice.

Tabulka č. 8.: Porovnání žen v počtu mandátů a počtu volitelných pozic v komunálních volbách 2010 a 2014 a pozice, ze kterých byly zvoleny

město	2010			2014		
	počet mandátů	počet volitelných pozic na KL	zvoleny z pozice	počet mandátů	počet volitelných pozic na KL	zvoleny z pozice
Blansko	7	7	2.,3.,4.,4.,6.,6.,8. 2.,6.,11.,14.,15.,17	6	5	3., 3., 3., 5., 6., 4.
Bohumín	6	6	.	5	4	1.,2.,4.,5.,10.
Břeclav	8	7	1.,2.,3.,3.,6.,9.,15.	5	6	2.,2.,2.,3.,4.
Český Těšín	4	5	2.,2.,5.,6.,7.	6	5	2.,2.,3.,7.,7.,9.
Havlíčkův Brod	8	6	1.,2.,2.,8.,10.,12.	7	10	1.,1.,2.,5.,9.,21.
Hodonín	6	4	1.,3.,6.,8. 2.,3.,4.,8.,13.,17.,18.	6	4	1.,2.,3.,3.,8.,10.
Chrudim	5	7	8.	3	4	2.,3.,4.
Jindřichův Hradec	5	3	4.,4.,8.	3	3	2.,7.,11.
Klatovy	4	4	1.,3.,5.,11.	4	6	1.,2.,3.,3.
Kopřivnice	7	4	1.,3.,5.,7.	4	7	1.,2.,3.,8. 1.,3.,4.,4.,6.,9.,11
Krnov	5	5	1.,1.,3.,9.,10.	6	4	.
Kutná Hora	7	7	1.,2.,2.,3.,6.,9.,12.	6	8	1.,2.,2.,3.,4.,4.
Litoměřice	2	2	5.,9.	2	6	3.,3.
Litvínov	6	5	1.,1.,2.,4.	7	10	1.,1.,2.,2.,2.,4.,4.
Náchod	9	7	2.,2.,3.,4.,5.,6.,9.	6	10	1.,1.,2.,4.,7.,13.
Nový Jičín	4	4	1.,2.,4.,4.	7	7	1.,2.,2.,2.,3.,4.,9.
Sokolov	3	5	2.,3.,4.,4.,5.	5	5	1.,2.,2.,2.,15.
Strakonice	7	5	1.,1.,2.,3.,4.	3	6	1.,1.,2.
Valašské Meziříčí	4	4	1.,1.,4.,10.	5	8	1.,2.,2.,2.,4.
Vyškov	3	6	2.,2.,5.,6.,8.,8.	6	4	4.,5.,5.,9.,9.,10.
Žďár nad Sázavou	5	7	1.,3.,4.,5.,7.,11.,13	5	7	2.,2.,2.,2.,4.

Zdroj: autorka

Zajímavý výsledek zaznamenal i Náchod, kde byly ženy na kandidátní listině ČSSD umístěny na pozicích 7., 13. a 14. a první dvě z pozic 7. a 13. mandát získaly. Podobně na tom byly ženy ze Sokolova, kde za ANO 2011 kandidovaly ženy z pozic 1., 6., 8., 13., 15., 17., 20. a 22., mandát získaly dvě a to z pozic 1. a 15.

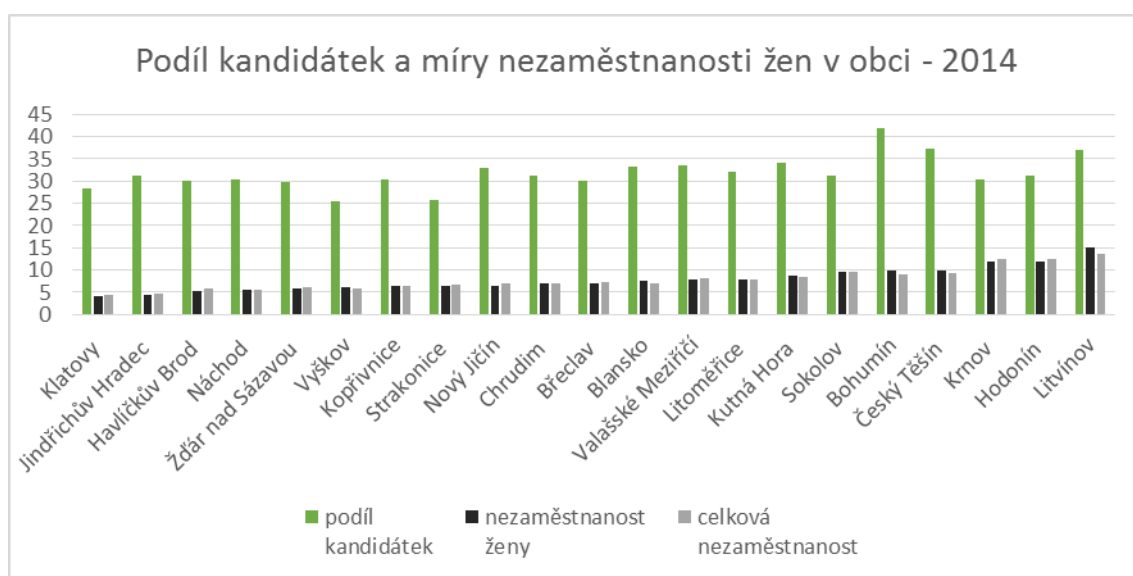
Ze srovnání výsledků komunálních voleb za rok 2010 a 2014 z pohledu umístění na volitelných pozicích kandidátních listin vyplývá, že navýšení počtu žen na volitelných pozicích není zárukou vyššího počtu zvolených žen za danou stranu. Jako vysvětlení se nabízí osoby kandidátů, kteří do voleb vstupují v místě svého bydliště a voličům jsou tedy známi. V tom případě mohou voliči udělit preferenční hlasy jednotlivým kandidátům, bez ohledu na umístění na kandidátní listině.

3. 2. Volební výsledky a kvalita života

Z pohledu kvality života jsem do této části vybrala kritéria hodnocení, která jsou objektivně měřitelná. Jedná se o míru nezaměstnanosti ve vybraných městech (stav v obci k 31. 12. 2014), kterou porovnávám s podílem žen na kandidátních listinách v komunálních volbách v říjnu 2014. Míra nezaměstnanosti v celé České republice v daném období činila 7,46 %, míra nezaměstnanosti žen byla ještě mírně vyšší, dosáhla hodnoty 7,87 %. Touto hodnotou se zařadila mezi města Břeclav a Litoměřice.

Graf č. 2.: Porovnání podílu žen na kandidátních listinách % v komunálních volbách 2014 a míry nezaměstnanosti k 31. 12. 2014

Data v grafu jsou seřazena dle míry nezaměstnanosti žen od nejnižší po nejvyšší
Zdroj: volby.cz, graf: autorka

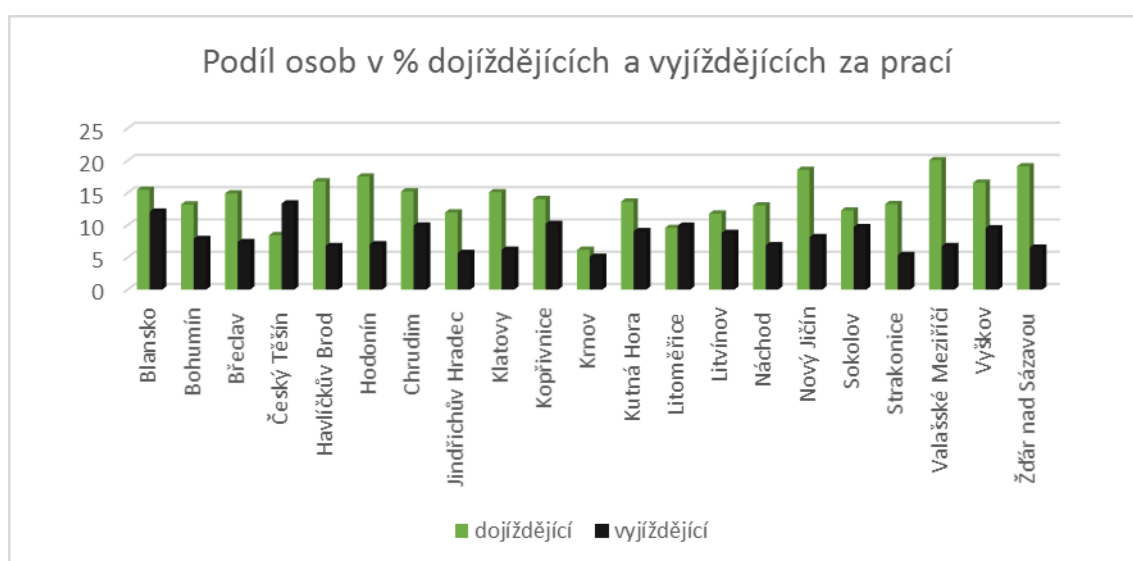
Porovnáním hodnot v grafu jsem došla k závěru, že v obcích, kde je míra nezaměstnanosti žen vyšší než celková míra nezaměstnanosti, roste mírně i podíl kandidujících žen. Míra nezaměstnanosti žen v celé České republice byla na konci roku 2014 na hodnotě 7,49 %, průměrná míra nezaměstnanosti žen vybraných měst ve stejném období činila 7,87 %.

Míra nezaměstnanosti je hodnota, kterou mohou zastupitelstva měst částečně ovlivnit, např. zvýšením zaměstnanosti formou investičních pobídek firmám, změnou územního plánu, čerpáním dotací. Z pohledu žen-matek zajištěním dostatečného počtu míst v předškolních zařízeních a školních družinách, neboť značná část obyvatel musí za prací dojíždět do okolních měst a obcí. V tomto případě mohou zastupitelstva pomoci

s vytvořením podmínek pro snadnější dostupnost do zaměstnání v okolních městech, tedy zlepšit dopravní obslužnost v oblasti. Nutnost vyjíždět do zaměstnání mimo obec trvalého bydliště řeší stále více osob a jde o faktor, který kvalitu života ovlivňuje. Použila jsem údaje o dojížděcí a vyjížděcí do zaměstnání za jednotlivá města, jak byla zjištěna při sčítání lidu v roce 2011.

Údaje v grafu níže uvádějí podíl osob v %, které do daného města za prací dojíždějí a vyjíždějí (hodnota je podílem z počtu obyvatel obce). Hodnoty jsou k datu 26. 3. 2011.

Graf č. 3.: Podíl osob, které do obce / z obce dojíždějí a vyjíždějí za prací

Zdroj dat: csu.cz, graf autorka

Z grafu je patrné, že z vybraných měst celkem v devatenácti případech více osob do daného města kvůli zaměstnání dojíždí, pouze ve dvou případech více osob do zaměstnání vyjíždí. V případě Litoměřic je hodnota vyjíždějících osob pouze nepatrně vyšší, v případě Českého Těšína je hodnota vyjíždějících osob 13,4 % obyvatel trvale žijících v tomto městě. Z pohledu odvětví nejvíce osob dojíždí za prací do vybraných měst v oblasti obchodu, vyjíždějí nejvíce pracují v průmyslu a následně sociálních službách.

Další část je věnována porovnání výsledků voleb s faktory, které určují kvalitu života v dané obci či regionu pomocí studie MasterCard. Společnost MasterCard česká centra rozvoje se věnuje již několik let hodnocení kvality života z různých pohledů. V roce 2009 se věnovala socio-ekonomické situaci krajů, v roce 2010 ekonomické

kondici vybraných měst, rok 2011 sledoval sociální situaci v 63 městech ČR, v roce 2012 společnost vydala studii věnovanou systému veřejné dopravy v krajích ČR. (centrarozvoje.cz)

Pro svou práci jsem vybrala studii MasterCard česká centra rozvoje z roku 2011, která hodnotí sociální situaci 63 měst České republiky, včetně měst, které jsem do své práce vybrala z pohledu zastoupení žen na komunální úrovni. Do studie byla zařazena města s počtem obyvatel nad 20 tisíc. Metodika zpracování zahrnovala dvanáct ukazatelů v pěti oblastech, každé oblasti byla stanovena váha 20%:

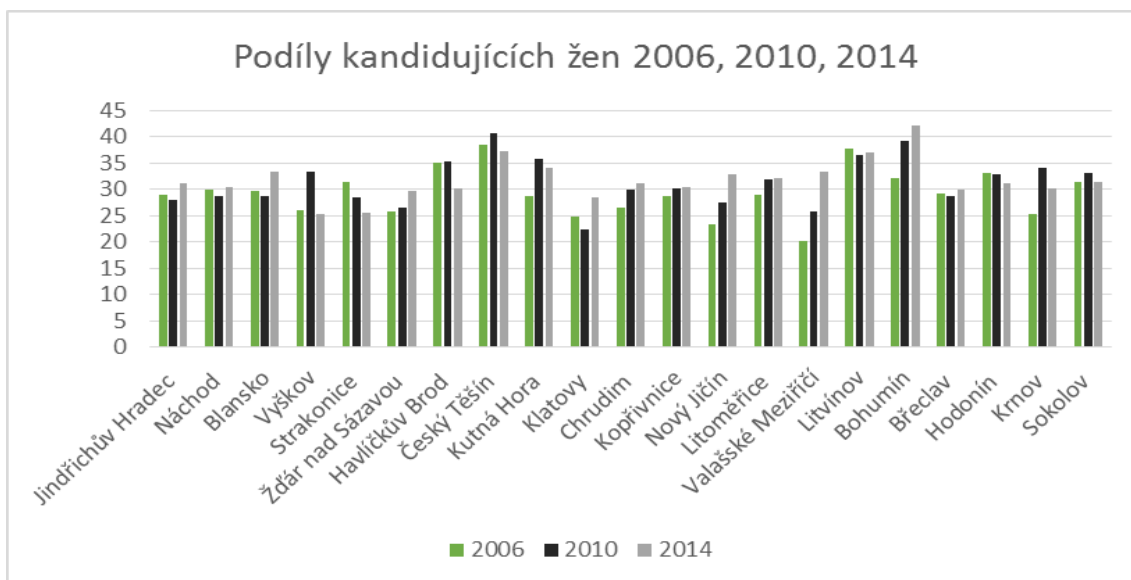
- Trh práce: Míra registrované nezaměstnanosti (k 30. 4. 2011) a Dlouhodobá nezaměstnanost (% uchazečů v evidenci Úřadu práce déle než 12 měsíců)
- Cena bydlení: cena bytu 1 + 1 (30 až 40 m²) a bytu 4 + 1 (80 až 100 m²), stav dobrý, v osobním a družstevním vlastnictví
- Kvalita sociální a zdravotní péče: Naděje dožití – muži a Naděje dožití – ženy (předpokládaný věk dožití narozených v letech 2005 až 2009)
- Kriminalita: Počet zjištěných trestných činů celkem na 1 000 obyvatel středního stavu a Počet zjištěných trestných činů násilného charakteru na 10 000 obyvatel středního stavu (průměrný počet obyvatel ve sledovaném období)
- Příjmy obyvatel: Mzdová úroveň strojní zámečnick, vyučen; Mzdová úroveň účetní, maturita (stav září 2011), Průměrný plný starobní důchod, Průměrný plný invalidní důchod (oba okres, 2009).

Údaje, které nebylo možné dohledat z oficiálních zdrojů, jako např. úroveň mezd na úrovni obce či ceny bydlení, byly do studie získány vlastním šetřením společností MasterCard. Sečtením přidělených hodnot vznikl žebříček, z nichž jsem vybrala sledovaná města a porovnávala je s podíly kandidujících žen v komunálních volbách v jednotlivých letech.

Městem s nejlepší sociální situací byl vyhodnocen Jindřichův Hradec (graf č. 4.), který podílem kandidujících žen zapadá do průměru České republiky, avšak v počtu obhájených mandátů je hodně pod průměrem. Město Náchod se umístilo v kategorii výborné sociální situace, Blansko, Vyškov, Strakonice, Žďár nad Sázavou a Havlíčkův Brod v kategorii dobré sociální situace, Český Těšín, Kutná Hora a Kopřivnice skončily v kategorii průměrných, Nový Jičín, Litoměřice, Valašské Meziříčí, Bohumín, Litvínov, Břeclav a Hodonín v kategorii podprůměrné a Krnov se Sokolovem byly zařazeny mezi města se zhoršenou sociální situací. Porovnáním měst geograficky blízko sebe a v rámci jednoho okresu, kde se dají předpokládat velmi podobné podmínky, dojdeme k závěru,

že se umístila v žebříčku blízko sebe: Blansko (12.) a Vyškov (15.), Kopřivnice (37.) a Nový Jičín (38.), Břeclav (54.) a Hodonín (56.). Rozdílné umístění je patrné pouze u měst Český Těšín (24.) a Bohumín (43.), která jako jediná překonala hranici 40% žen na kandidátkách.

Graf č. 4.: Podíly kandidujících žen v komunálních volbách 2006 až 2014 – města řazena dle pořadí ve studii MasterCard v roce 2011

Zdroj: studie MasterCard 2011 a volby.cz, graf: autorka

V roce 2010 oslovila společnost MasterCard padesát největších měst České republiky, průzkumu se zúčastnilo pouze 43 z nich. Hodnotilo se z pohledu – kvality života a ekonomické kondice měst. Kategorie kvality života byla rozdělena do tří oblastí – ekonomické, sociální a životního prostředí. Ekonomická kondice měst kladla důraz na hodnoty dluhu na obyvatele, podíl běžných příjmů a běžných výdajů a jejich rozdíl, evidovaná hodnota majetku obce na jednoho obyvatele a ukazatel dluhové služby. Do studie se dostalo z mého výběru pouze 8 měst: Havlíčkův Brod (9. pozice v celkovém pořadí), Valašské Meziříčí (25.), Český Těšín (34.), Nový Jičín (35.), Hodonín (39.), Krnov (43.) Sokolov (45.) a Litvínov (49.). V další studii, tentokrát ekonomické kondice měst, se z mnou sledovaných nejlépe umístil Český Těšín na šesté pozici. Součástí studie bylo i posouzení rozvojových projektů (realizace 2006 až 2010), kde titul MasterCard Award of Excellence získal Český Těšín za tři kvalitní projekty podpory česko-polské spolupráce.

Místní akční skupiny (MAS), jejíž charakteristiku jsem popsala v podkapitole 1. 6., mají za cíl zvýšení kvality života, ale také životního prostředí v daném regionu.

Nejen pro tyto potřeby evidují celkovou plochu regionu včetně rozdělení půdy dle způsobu využití, např. ornice, vinice, zahrady, zastavěné plochy apod. Jednotlivé MAS ve své agendě sledují podrobně také informace, které mapují socioekonomickou situaci v regionu, jako míru nezaměstnanosti z různých pohledů, počet subjektů působících v regionu dle oboru, počet tříd v předškolních i školních zařízeních různých stupňů, zdravotnická zařízení dle druhu, azylové domy, noclehárny, denní stacionáře, domy pro seniory, chráněné bydlení, sociální poradny a hromadné ubytovny. Pokud nahlédneme na působení MAS z pozice zastupitelů, je spolupráce v rámci regionu zejména na tématech kolem sociálně vyloučených, handicapovaných a seniorů přínosná. Je to oblast, kterou může zastupitelstvo města pozitivně ovlivnit a v důsledku zvýšit kvalitu života. Města, která jsem do zkoumání vybrala, jsou téměř všechna zapojena do sítě MAS a spolupracují v rámci svého regionu s okolními obcemi. Výjimkou jsou dvě města, Český Těšín a Litvínov, která spadají do tzv. bílých míst, která nejsou pokryta sítí MAS.

3.3. Komparace výsledků voleb

K potvrzení nebo vyvrácení hypotézy, zda má vliv zvyšující se kvalita života na rostoucí zastoupení žen na kandidátních listinách, jsem použila města ze studie MasterCard v pořadí hodnocení (1 až 21, nikoli skutečné pořadí ve studii) a počet kandidujících žen za tři volební období v absolutním počtu.

Tabulka č. 9. – Počet kandidujících žen v komunálních volbách (řazeno dle pořadí výsledků ve studii MasterCard 2011)

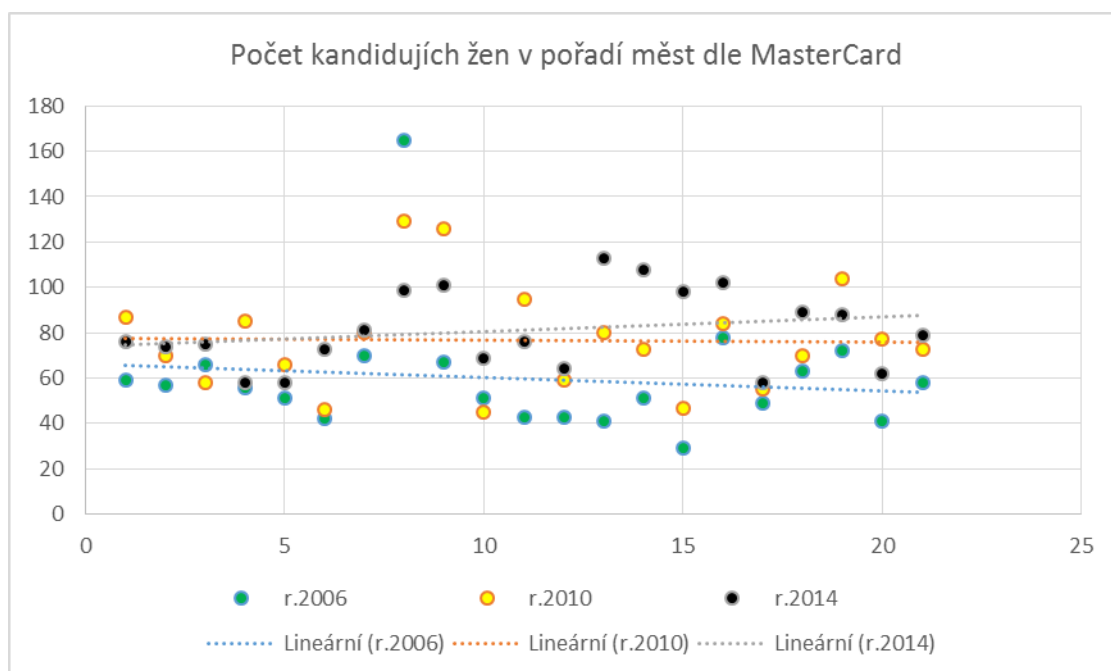
pořadí	město	2006	2010	2014
1	Jindřichův Hradec	59	87	76
2	Náchod	57	70	74
12	Blansko	66	58	75
15	Vyškov	56	85	58
16	Strakonice	51	66	58
18	Žďár nad Sázavou	42	46	73
19	Havlíčkův Brod	70	80	81
24	Český Těšín	165	129	99
25	Kutná Hora	67	126	101
26	Klatovy	51	45	69
27	Chrudim	43	95	76
37	Kopřivnice	43	59	64
38	Nový Jičín	41	80	113
39	Litoměřice	51	73	108

41	Valašské Meziříčí	29	47	98
47	Litvínov	78	84	102
53	Bohumín	49	55	58
54	Břeclav	63	70	89
56	Hodonín	72	104	88
60	Krnov	41	77	62
62	Sokolov	58	73	79

Zdroj: Studie MasterCard, autorka

V grafickém vyjádření předchozí tabulky pomocí lineární regrese je zřetelnější vývoj.

Graf č. 5.: Lineární regrese: Počet kandidujících žen za období r. 2006, 2010 a 2014

Zdroj: autorka

Výsledkem grafu lineární regrese je klesající křivka za období r. 2006, téměř konstantní za r. 2010 a křivka se stoupající tendencí za r. 2014. Lze tedy konstatovat, že v r. 2006 se s klesajícím umístěním snižoval i počet kandidujících žen, v r. 2010 byl trend vyrovnaný, v r. 2014 se zvyšoval počet kandidujících žen se snižujícím se pořadím v hodnocení. Tento trend z r. 2014 potvrdil i graf č. 2., který porovnával míru nezaměstnanosti žen s počtem kandidujících žen v r. 2014.

Závěr

Nízkému zastoupení žen na všech úrovních politiky i dalších oblastech veřejného života byl ještě do nedávna věnován značný prostor. S nastoupením jiných, závažnějších politických témat, spojených zejména s bezpečností země a občanů, se mírně odsunulo do pozadí. To však neznamená, že ztratilo na své aktuálnosti. Nejpozději s podzimními volbami do Poslanecké sněmovny bude nejen z pohledu voličů zpět a s ním i potřeba učinit kroky, které povedou k vyšší politické participaci žen v komunálních volbách v r. 2018. Mapování nízkého zastoupení žen v různých úrovních politiky, zejména komunální, se věnuje mnoho autorů, přesto vnímám téma jako zajímavé a proto jsem ho zvolila pro svou bakalářskou práci. Přidanou hodnotou mé práce je zkoumání kvality života jako faktoru, jež může míru zastoupení žen na komunální úrovni ovlivnit.

První část mé práce je zaměřena na teoretický rámec a vysvětlení hlavních pojmů. Současný stav v politické reprezentaci ovlivňují předsudky i zažitá stereotypy v pohledu na ženu, proto je první podkapitola věnována genderu a všem úskalím s ním spojeným. Z historického pohledu se postavení žen v posledním století zlepšilo, zejména zavedením volebního práva a přístupu ke vzdělání. Přesto jsou ženy stále vnímány především jako matky, je jim přisuzována role v soukromé sféře. Mužům je připisována role živitele a hlavy rodiny a to přesto, že velká část rodin se rozpadá a děti vyrůstají stále ve větší míře pouze s jedním dospělým. V takových případech, kdy odchází otec coby mužský vzor a živitel od rodiny, zůstává veškerá péče o rodinu (děti) na ženě. Stává se reálně živitelkou, přesto je na ni stále nahlíženo dle genderových stereotypů jako na tu slabší. Pokud se ženy odváží vstoupit do mužského světa, jakým svět politiky bezesporu je, narážejí na překážky.

Tématu bariér, coby překážek na cestě do veřejné sféry, je věnována další podkapitola. Institucionální, individuální a společenské bariéry jsou významnými faktory, které zastoupení žen v politice negativně ovlivňují. Jedním z řešení, jak nízkou účast žen na politickém životě změnit, je zavedení kvót. Možností je několik, od pozic pro ženy na kandidátních listinách či vyhrazená křesla, po genderově neutrální kvóty pro druhé pohlaví. Některé politické strany, usilující o rovné zastoupení (ČSSD, Strana zelených), nečekaly na zákonné nastavení kvót a pravidla pro navýšení počtu žen na různých pozicích si odhlasovali ve vnitrostranické směrnici. Takový krok lze hodnotit pozitivně, může však narážet na problém v okamžiku, kdy v členské základně není

zastoupeno dostatečné množství žen (nebo jen žen ochotných kandidovat), zejména v případě návrhu na 40 % žen na kandidátních listinách. Proces vyšší participace žen tak začíná už při budování členské základny strany, kdy je potřeba zajistit dostatek vhodných kandidátek pro volby na jakékoli úrovni politiky. Přístupy jednotlivých politických stran k vyššímu zastoupení žen i ženám obecně se liší. Veřejně mohou strany deklarovat zájem a ochotu, avšak jak dokazují zkušenosti zejména odcházejících političek v analýze Jitky Gelnarové (Gelnarová 2010), uvnitř stran to vypadá často jinak. Práce v mužském prostředí nemusí být pro ženu vždy přívětivá, řešením může být právě vyšší zastoupení žen, aby se necítily osamocně. Spolupráce žen političek na všech úrovních se jeví jako klíčová při jejich prosazování. Došly k tomu ženy z více politických stran, důsledkem je vznik ženské platformy uvnitř stran (např. Sdružení žen KDU-ČSL, Sociálně demokratické ženy). Aby ženy lépe obstály v silně konkurenčním prostředí mužů politiků, založily Volební akademii žen (KDU-ČSL). Má za úkol ženy připravit zejména v umění komunikace a argumentace, kde zatím dominují muži. Nevýhodou akademie je přístup pouze členkám a sympatizantkám strany KDU-ČSL.

Na komunální úrovni, kterou jsem ke zkoumání vybrala do své práce, je zastoupení žen vyšší než na celostátní úrovni. Přispívá k tomu několik faktorů, zejména možnost výkonu mandátu v místě bydliště, nebo depolitizace komunální politiky na práci zastupitelstva. Dá se říci, že čím menší obec, tím méně politiky a větší soustředění na fungování obce. (Hellová, Sztwiertnia 2012). Další oblast, která je zahrnuta do mé práce, je kvalita života. Samotný pojem kvality života nabývá mnoha rozměrů a není jednoduché specifikovat parametr, který by ji zcela obsáhl. Na kvalitu života se zaměřilo ve svých výzkumech mnoho autorů, avšak z různých úhlů a oblastí. Výsledkem je značná roztříštěnost pojmů, proto je potřeba hledat vždy vyhovující kritéria pro danou oblast. Ve své práci jsem se proto zaměřila na objektivní faktory, které jsou měřitelné a následně porovnatelné.

Součástí práce byl proveden kvalitativní výzkum, v něm formou dotazníků ženy uvedly, že zastoupení žen v politice vnímají jako nedostatečné. Důvod nízkého počtu získaných mandátů vidí v umístování žen na zadních pozicích kandidátních listin. Respondentky souhlasí s existencí bariér, které jim vstup do politiky znesnadňují, přesto odmítají zavedení kvót. Dle jejich vyjádření kvóty nezajistí příznivější prostředí pro jejich působení v politice.

Třetí část práce je praktická a má za cíl ověřit hypotézu, kterou jsem stanovila v úvodu své práce:

Cílem této práce je zjistit, jaké je zastoupení žen na kandidátních listinách ve vybraných obcích ČR na lokální úrovni. Cíle bude dosaženo mj. ověřením hypotézy, zda na rostoucím zastoupení žen na komunální úrovni má vliv zvyšující se kvalita života.

Pro ověření hypotézy o zastoupení žen na kandidátních listinách jsem porovnávala údaje o počtu kandidátek i počtu získaných hlasů v komunálních volbách 2006, 2010 a 2014. Zaměřila jsem se na města, jejichž počet obyvatel nepřekračuje hranici 25 tisíc obyvatel a splňují podmínku pro začlenění do Místních akčních skupin (MAS). Skupina vybraných měst vykazovala rostoucí trend, v absolutních číslech kandidovalo v r. 2006 žen 1252, v r. 2010 již 1609 a v r. 2014 kandidovalo 1701 žen. V souvislosti s kvótami a dalšími opatřeními pro vyšší zastoupení žen se často zmiňuje dosazování kandidátek na volitelná místa na kandidátních listinách. Vzhledem k faktu, že do voleb vstupovaly i nově vzniklé strany a hnutí, nebylo možné zohlednit počet volitelných pozic na základě získaných mandátů v předešlých volbách. Z toho důvodu jsem jako kritérium stanovila tzv. přední pozici na kandidátní listině (pozice do 4. místa).

Dalším vstupem byla studie společnosti MasterCard česká centra rozvoje z r. 2011, ve které je zkoumána sociální situace 63 měst České republiky. Výsledkem protnutí obou množin je 21 měst, z nichž 19 je zapojeno do MAS. Výhodou studie MasterCard je vyhodnocení faktorů, které jsou měřitelné, a z objektivního hlediska mají vliv na kvalitu života (např. míra nezaměstnanosti, příjmy obyvatel, kriminalita). Nevýhoda tkví v nízkém počtu zkoumaných parametrů, studii chybí větší komplexnost. Jednorázové vydání takové studie znemožňuje srovnání kondice jednotlivých měst v čase. Pokud by stejný výzkum probíhal periodicky, např. každé dva až čtyři roky, měl by jistě větší vypovídací schopnost o rostoucí (případně upadající) kvalitě života v daném městě. Vzhledem k výběru metodiky, kdy jsou hodnoceny objektivní faktory, chybí vliv subjektivní v podobě názorů obyvatel na kvalitu života v daném městě. S ohledem na tato omezení jsem srovnávala počty kandidujících žen za tři období komunálních voleb v návaznosti na pořadí ve studii MasterCard. Pomocí metody lineární regrese jsem dospěla k závěru, že v r. 2006 počet kandidujících žen klesal zároveň s pořadím v žebříčku hodnocení, v r. 2010 byl v rovnováze, zatímco v posledních volbách v r. 2014 již počet kandidujících žen mírně stoupal v návaznosti

na pořadí. Největší rozptyl od lineární křivky vykazuje město Český Těšín, které spolu s Litvínovem není součástí MAS.

Závěrem lze říci, že počet žen na kandidátních listinách vybraných měst na lokální úrovni potvrdil rostoucí trend. Zároveň nelze potvrdit hypotézu, že na rostoucí zastoupení žen na komunální úrovni má vliv zvyšující se kvalita života. Zkoumáním jsem došla k závěru, že se snižující se kvalitou života se zvyšuje počet kandidujících žen ve vybraných městech.

Literatura

ANDRÁŠKO, Ivan. 2016. *Kvalita života v městách: východiská, přístupy, poznatky*. Brno: Masarykova univerzita.

BAHENSKÁ, Marie. 2008. *Pomalu, pozvolna, po špičkách. K chápání a reflexi pojmu emancipace v českých zemích v 19. a 20. století*. In: ŘEPA, M. *19. století v nás. Modely, instituce a reprezentace, které přetrvaly*. Praha: Historický ústav.

BALÍK, Stanislav. 2003. „Vývoj obecního volebního práva od roku 1848 do současnosti.“ Pp. 12–25 in Stanislav Balík (ed.). *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova Univerzita.

BALÍK, Stanislav. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, a.s.

ČEŠKOVÁ, Andrea a kol. 2009. *Ženy v politice*. Praha: CEVRO - Liberálně-konzervativní akademie.

ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK, a J. ČOPÍK. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada.

FAFEJTA, Martin. 2012. *Deinstitucionalizace otcovství: posílení nebo úpadek otcovské role?* In: SLABÁKOVÁ, R. et. al. 2012. *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti. Koncepty, metody, perspektivy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

HAŠKOVÁ, H., A. KŘÍŽKOVÁ a M. LINKOVÁ, (ed.). 2006. *Mnohohlasem. Vyjednávání ženských prostorů po roce 1989*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

HAVELKOVÁ, Hana. 2006 „Jako v loterii: politická reprezentace žen v ČR po roce 1989.“ Pp. 25–42 in HAŠKOVÁ, H., A. KŘÍŽKOVÁ a M. LINKOVÁ, (ed.). *Mnohohlasem. Vyjednávání ženských prostorů po roce 1989*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

HEŘMANOVÁ, Eva. 2012b. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství Slon.

JACHANOVÁ DOLEŽELOVÁ, A., J. GELNAROVÁ, J. SMIGGELS KAVKOVÁ, E. M. HEJZLAROVÁ. 2009. *Postoje veřejnosti se mění, reálná situace nikoliv: aktivity na podporu vyššího zastoupení žen v politice*. In: SOKAČOVÁ, L. *Gender a demokracie: 1989 – 2009*. Praha: Gender Studies, o.p.s.

JANOŠOVÁ, Pavlína. 2011. *Gender v práci se školními dětmi*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.

JARKOVSKÁ, Lucie. 2004. *Prohlédněme genderové stereotypy*. In: L. FORMÁNKOVÁ a K. RYTÍŘOVÁ. (ed.). *abc feminismu*. Brno: NESEHNUTÍ.

KOHOUTOVÁ, Jitka. 2012. *Konstrukce otcovské identity v 19. století: aspekt otce-živitele v rodinách české intelektuální buržoazie*. In: SLABÁKOVÁ, R. et. al. 2012.

Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti. Koncepty, metody, perspektivy. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

LOKAR, Sonja. 2008. *Slovinská cesta k paritě.* In: *Nebojme se kvót! Podpora vstupu žen do politiky: možnost uplatnění pozitivních nástrojů.* Sborník z konference.

MALÍNSKÁ, Jana. 2005. *Do politiky prý žena nesmí - proč?: Vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. a na počátku 20. století.* Praha: Libri.

MAŘÍKOVÁ, Hana. 2003. *Ženy v české polistopadové politice.* In: A. VODÁKOVÁ a O. VODÁKOVÁ. (ed). *Rod ženský. Kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?* Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ.

MEDERLY, P., J. TOPERCER a P. NOVÁČEK. 2004. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup.* Praha: UK FSV CESES.

MURGAŠ, František. 2012. *Prostorová dimenze kvality života.* Liberec: Technická univerzita v Liberci.

MURGAŠ, František. Flégl, Daniel. 2014. *Kvalita života v regionech České republiky.* Liberec: Technická univerzita v Liberci.

NORRIS, Pippa. 2004. *Electoral Engineering. Voting Rules and Political Behaviour.* Cambridge, University Press 2004

OAKLEY, Ann. 2000. *Pohlaví, gender a společnost.* Praha: Portál.

PITKIN F., Hanna. 1967. *The Concept of Representation.* Barkley Los Angeles; University of California Press

PUTNOVÁ, A., M. RAŠTICOVÁ, J. DVOŘÁK a D. SPÁČILOVÁ. 2002. *Bariéry pro vstup do podnikání a sebezprosažení žen v ČR a srovnání s EU.* Brno: Vysoké učení technické.

PŮROVÁ, Veronika. 2016. *Gender a rovnováha moci: dobré praxe napříč Evropou : podpora rovného přístupu žen a mužů do řídicích pozic v sociálních a konvenčních podnicích v Evropě.* Praha. (nakladatel není znám).

RAKUŠANOVÁ, Petra. 2006. *Česká politika: Ženy v labyrintu mužů?* (online). Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/docs/zeny-labyrint-muzu.pdf>> (7. 3. 2016).

RAKUŠANOVÁ, Petra. 2008. *Zamyšlení nad otázkou zapojení žen do politiky v České republice a možnosti změn.* In: *Nebojme se kvót! Podpora vstupu žen do politiky: možnost uplatnění pozitivních nástrojů.* Sborník z konference.

RAKUŠANOVÁ, P. a VÁCLAVÍKOVÁ-HELŠUSOVÁ L. 2006. *Ženy v mužské politice.* Pp. 43–60 in Hana Hašková, Alena Křížková, Marcela Linková (eds.). *Mnohohlasem. Vyjednávání ženských prostorů po roce 1989.* Praha: Sociologický ústav AV ČR.

RENZETTI, C. M. a D. J. CURRAN. 2003. *Ženy, muži a společnost.* Praha: Karolinum.

RYŠAVÝ, Dan. ŠARADÍN, Pavel. 2011. Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě. Praha: Sociologické nakladatelství Slon.

STÁVKOVÁ, J., V. ANTOŠOVÁ a N. BIRČIAKOVÁ. 2013. *Příjmová situace a životní podmínky obyvatel České republiky: Income situation and living conditions of inhabitants in the Czech Republic : monografie*. Brno: Mendelova univerzita v Brně.

TEMELOVÁ, J., L. POSPÍŠILOVÁ a M. OUŘEDNÍČEK. 2012. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

SZTWIERTNIA, R., M. KUDĚLA a kol. 2012. *Lokální politika v Moravskoslezském kraji*. Opava: Slezská univerzita.

ŠANDEROVÁ, Jadwiga. 2009. Sociální konstrukce nerovností pod kvalitativní lupou. Praha: Sociologické nakladatelství Slon.

ŠPRINCOVÁ, Veronika. 2015. *Kvóty a další opatření pro vyšší zastoupení žen v politice*. Praha: Fórum 50%.

ŠPRINCOVÁ, V. a M. Mottlová. 2016. *Více žen - jiná politika?* Praha: Fórum 50%.

ŠUSTROVÁ, K., ŠIMON, M. 2012. Opuštění městského způsobu života? Analýza vybraných aspektů migrace na venkov. In: TEMELOVÁ, J., L. POSPÍŠILOVÁ a M. OUŘEDNÍČEK. 2012. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

VALDROVÁ, Jana. 2006. *Gender a společnost*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně.

WAGNEROVÁ, Alena. 2009. *Co přinesl a co nepřinesl českým ženám socialistický model rovnoprávnosti – aneb nejen jesle a traktoristy*. In: L. SOKAČOVÁ. (ed.). *Gender a demokracie: 1989 – 2009*. Praha: Gender Studies, o.p.s.

VEČERNÍK, Jiří. *Práce, hodnoty, blahobyt: české reálie v evropském kontextu*. 2016. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

ZÁBRODSKÁ, Kateřina. 2009. *Variace na gender*. Praha: Nakladatelství Academia.

ZÁŘECKÁ, Petra (ed). 2008. *Nebojme se kvót! Podpora vstupu žen do politiky: možnosti uplatnění pozitivních nástrojů: sborník z konference*. Fórum 50%.

Zdroje:

Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích. Zpráva o řešení projektu výzkumu a vývoje pro potřeby státu. 2004. Praha: Sociologický ústav AV ČR. [online]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/12446/Nizky-pocet-zen-v-politice.pdf>> (2. 4. 2017)

ANO bude líp.cz. [online]. Dostupné z: <<http://www.anobudelip.cz/cs/>>

Česká centra rozvoje. Dostupné: <http://centrarozvoje.cz>

Členská základna. ODS. [online]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/docs/dokumenty/clenska_zakladna-2005-10.pdf> (15. 2. 2017)

Český statistický úřad. Zaměstnanost, nezaměstnanost. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace> (14. 2. 2017)

DAHLERUP, Drude. 2005. Increasing Women's Political Representation: New Trends in Gender Quotas. [online]. Dostupné z: <http://174.129.218.71/publications/wip2/upload/4._Increasing_Women%27s_Political_Representation.pdf> (12. 6. 2007)

„Do obecní politiky míří nejméně žen za 20 let. Do senátu se jim nechce.“ *iDnes.cz*. 2014. [online]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/podil-zen-na-kandidatkach-volby-politika-zastoupeni-f91-/domaci.aspx?c=A140922_111118_domaci_zt> (6. 4. 2017)

Fórum 50 %. [online]. Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/cz/o-nas>>

Gender Studies. Dostupné: <http://genderstudies.cz/>

GELNAROVÁ, Jitka. 2010. „Reprezentace žen v politice z pohledu politické teorie aneb ‚Co všechno znamená, když se řekne, že ženy jsou v politice podreprezentovány?‘“ *Acta Politologica* 2 (2): 120–135. [online]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00073.pdf>> (6. 4. 2017)

Globální databáze ženských kvót. Společný projekt International IDEA a University Stockholm. [online]. Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/docs/globalni-databaze-kvot-pro-zeny.pdf>> (7. 4. 2017)

HAVELKOVÁ, Hana. 2008. *Cesta do hlubin genderové politické kultury: příklad kritické analýzy ideologie.* [online]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/uploads/b2ff90f60c49d37632a12d9e3029c360e5769505_cesta-do-hlubin-genderove-politicke-kultury.pdf> (7. 4. 2017)

HEŘMANOVÁ, Eva. 2012a. Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu. *Sociológia* 44, č. 4. [online]. Dostupné z: <<https://www.sav.sk/journals/uploads/09101219Hermanova%20-%20OK%20upravena%20studia.pdf>> (12. 3. 2017)

Historie. *Sdružení žen KDU-ČSL*. [online]. Dostupné z: <<http://zeny.kdu.cz/o-nas/historie>> (7. 4. 2017)

„Jeřábnice ztěžují myšlenku rovnoprávnosti. *Respekt.cz*. 2015. [online]. Dostupné z: <<http://www.respekt.cz/fokus/jerabnice-ztezuj-myslenku-rovnopravnosti>> (7. 4. 2017)

„Jsou ženy v současné politice třeba a jsou vhodným nástrojem pro zvýšení jejich zastoupení kvóty?“ KDU-ČSL. 2015. [online]. Dostupné z: <<http://zeny.kdu.cz/aktualne/aktuality/jsou-zeny-v-soucasne-politice-treba-a-jsou-vhodnym>> (25. 2. 2017)

KDU-ČSL. Dostupné: <http://www.kdu.cz/domu>

„Kvóty učiní z žen druhořadá političky, varuje odbornice Kohoutová.“ *Český rozhlas Plus*. 2015a. [online]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/plus/proaproti/_zprava/1506111> (25. 2. 2017)

MASTERCARD WORLDWIDE. 2011 česká centra rozvoje. *Výsledky odborné studie*. [online]. Dostupné z: <http://srsv.vse.cz/wp-content/uploads/2011/12/Vysledky_CCoC_2011_FINAL1.pdf> (15. 6. 2017)

„Měly by politické strany zavést kvóty zaručující rovné zastoupení pohlaví?“ *EurActiv*. 2012. [online]. Dostupné z: <<http://euractiv.cz/clanky/cr-v-evropske-unii/mely-by-politicke-strany-zavest-kvoty-zarucujici-rovne-zastoupeni-pohlavi-010376/>> (25. 2. 2017)

„Méně peněz, více žen.“ *Kavkova.blog.cz*. 2015. [online]. Dostupné z: <<http://kavkova.blog.ihned.cz/c1-64445360-mene-penez-vice-zen>> (25. 2. 2017)

Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/>>

Ministryně Marksová: Mně osobně při práci v ČSSD kvóty pomohly.“ *Parlamentní listy*. 2015. [online]. Dostupné z: <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministryne-Marksova-Mne-osobne-pri-praci-v-CSSD-kvoty-pomohly-382244>> (16. 6. 2017)

„Metodické doporučení k činnosti územních celků. Odměňování a ostatní související nároky a peněžitá plnění členů zastupitelstva obce.“ *Ministerstvo vnitra České republiky*. 2011. [online]. Dostupné z: <www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-blue-05-1-web-pdf> (25. 2. 2017)

Národní síť Místních akčních skupin České republiky. [online]. Dostupné z: <<http://nsmascr.cz/>> (26. 2. 2017)

Naši lidé. *KSČM.cz*. [online]. Dostupné z: <<https://www.kscm.cz/nasi-lide>> (20. 4. 2017)

Naši lidé. *ODS.cz*. [online]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/nasi-lide>> (20. 4. 2017)

Parlament pro kvóty ke zvýšení zastoupení žen v politice a byznysu.“ *Evropský parlament*. 2012. [online]. Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news->

room/20120313IPR40566/Parlament-pro-kv%C3%B3ty-ke-zv%C3%BD%C5%A1en%C3%AD-zastoupen%C3%AD-%C5%BEen-v-politice-a-byznysu> (18. 5. 2017)

„Počet členů stran včera a dnes.“ *CEVRO*. 2014. [online]. Dostupné z: <http://www.cevro.cz/web_files/soubory/ctrnacni-deniky/2014/14denik_15_2014.pdf> (17. 1. 2017)

„Počty členů ANO strmě roste, Okamurův Úsvit zamrzl na devíti členech.“ *Idnes.cz*. 2014. [online]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/pocty-clenu-politickyh-stran-usvit-dvs-/domaci.asp?c=A140409_171109_domaci_hv> (13. 4. 2017)

Portál územního plánování. [online]. Dostupné z: <<http://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>> (14. 2. 2017)

„Poslanecká sněmovna PČR.“ *Fórum 50%*. [online]. Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/cz/statistiky-analyzy-vyzkumy/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice/poslanecka-snemovna>> (26. 2. 2017)

„Práva a povinnosti zastupitelů.“ *Deník veřejné správy*. [online]. Dostupné z: <<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6272351>> (19. 6. 2017)

Proč podporovat vyvážené zastoupení žen v politice. *Fórum 50%*. [online]. Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/cz/podpora/argumenty-pro-vyvazene-zastoupeni/proc-podporovat-vyvazene-zastoupeni-v-politice>> (20. 4. 2017)

„Prostor ženám dáváme i bez kvót.“ *KSČM.cz*. [online]. Dostupné z: <<https://www.kscm.cz/uvodni-stranka/aktuality/98639/kscm-prostor-zenam-davame-i-bez-kvot>> 11. 3. 2017)

RAKUŠANOVÁ, P., VÁCLAVÍKOVÁ-HELŠUSOVÁ, L. 2008. „Odcházení: Politicky odcházející z politické scény a jejich zkušenosti.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 9 (1): 16–25. [online]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/uploads/c1ca526067c6b664a2a9f759cba7563be29f0b39_odchazeni-politicky-odchazejici-z-politicke-sceny.pdf> (7. 4. 2017)

Senát Parlamentu České republiky. Dostupné: <https://senat.cz>

„Sledovali jsme živě: Předsedou Úsvitu se stal válečný veterán Lidinský, strana změnila i logo a název.“ *EuroZprávy.cz*. 2015. [online]. Dostupné z: <<http://domaci.eurozpravy.cz/politika/128172-sledovali-jsme-zive-predsedou-usvitu-se-stal-valecny-veteran-lidinsky-strana-zmenila-i-logo-a-nazev/>> (19. 6. 2017)

„Sněženky a machři aneb Úloha pohlaví v české politice.“ *HlídacíPes.org*. 2015. [online]. Dostupné z: <<http://hlidacipes.org/snezenky-a-machri-aneb-uloha-pohlavi-v-ceske-politice-2-2/>> (19. 6. 2017)

Social Progress Imperative. [online]. Dostupné z: <<http://www.socialprogressimperative.org/>>

Stanovy ČSSD. [online]. Dostupné z: < <https://www.cssd.cz/data/files/aktualni-stanovy.pdf>> (16. 5. 2017)

Statistika Meziparlamentární unie. [online]. Dostupné z: < <http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>>

“Strana zelených.” *Fórum 50%.* [online]. Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/cz/strana-zelenych>>

Strana zelených. [online]. Dostupné z: <<https://www.zeleni.cz/web/>>

„Šaldová: Politika ženy potřebuje, ale kvóty to nevyřeší.“ *MY.TOP09.* 2016. [online]. Dostupné z: <<https://www.top09.cz/regiony/jihocesky-kraj/top-09-v-mediich/saldova-politika-zeny-potrebuje-ale-kvoty-to-nevy-resi-20616.html?clanek=20616>> (15. 6. 2017)

„Šojdrová (KDU-ČSL): Usiluji o příznivější politiku pro život žen, dětí a rodiny.“ *Parlamentní listy.* 2014. [online]. Dostupné z: <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-voicum/Sojdrova-KDU-CSL-Usiluji-o-priznivejsi-politiku-pro-zivot-zen-deti-a-rodiny-344810>>

Trh práce očima žen. Studie o uplatnění žen na trhu práce. [online]. Dostupné z: <<http://zahajenipodnikani.cz/files/studie.pdf>> (15. 4. 2017)

Vládní strategie pro rovné příležitosti žen a mužů. [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_Optimalizace/Strategie-pro-rovnost-zen-a-muzu-v-CR-na-leta-2014-2020.pdf> (25. 2. 2017)

„Vláda ČR.“ *Fórum 50%.* 2015. [online]. Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/cz/statistiky/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice/vlada-cr>>

Vláda České republiky. Dostupné: <http://vlada.cz>

„Vláda odmítla návrh ČSSD na kvóty pro ženy na kandidátkách.“ *Český rozhlas.* 2015b. [online]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/vlada-odmitla-navrh-cssd-na-kvoty-pro-zeny-na-kandidatkach--1508026>

Volební akademie žen. [online]. Dostupné z: < <http://volebniakademiezen.cz/domu>>

Volební server ČSÚ. Dostupné: <http://volby.cz>

“Zastupitelstva měst a obcí.” *Fórum 50%.* [online]. Dostupné z: <<http://padesatprocent.cz/cz/statistiky/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice/komunalni-zastupitelstva>>

„Ženy kupředu! ČSSD schválila kvóty pro kandidátky.“ *Týden.cz.* 2015. [online]. Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/zeny-kupredu-cssd-schvalila-kvoty-pro-kandidatky_336290.html>

„Ženy v politice.“ *deník.cz*. 2016. [online]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/z_domova/v-polsku-vsadili-na-nastvane-zeny-co-my-20160126.html> (10. 6. 2017)

Ženy v politice. Výzkum Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR (CVVM). In: CVVM. [online]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100380s_po40805.pdf> (18. 1. 2017)

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
IPU	Inter-Parliamentary Union (Meziparlamentní unie)
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
SDŽ	Sociálně demokratické ženy
SZ	Strana Zelených

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá zastoupením žen v politice na komunální úrovni a vlivem kvality života na výši jejich zastoupení. Práce obsahuje tři kapitoly, z nichž první se věnuje teoretickému rámci, kde popisují faktory ovlivňující vstup žen do politiky (gender, bariéry, kvóty) a prostředí (komunální politika, obce). První kapitola je doplněna o popis kvality života pro zkoumání jejího vlivu na míru zastoupení žen. Ve druhé kapitole se zaměřuji na zastoupení žen v politice na různých úrovních a v parlamentních politických stranách. Třetí část je zaměřena na praktickou stránku, zde analyzuji výsledky zastoupení žen na komunální úrovni ve vzorku 21 měst s počtem obyvatel do 25 tisíc ve volbách v letech 2006, 2010 a 2014. Tyto výsledky porovnávám s vybranými indikátory kvality života v daných lokalitách, kde jsou kritérii výše nezaměstnanosti či výsledky sociologické studie MasterCard, zabývající se zkoumáním kvality života v jednotlivých regionech. Poslední část obsahuje vyhodnocení výzkumu.

Klíčová slova: komunální politika, gender, bariéry, kvóty, kvalita života.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the representation of women in local politics and the influence of quality of life on the level of their representation. The bachelor thesis contains three chapters. The first chapter deals with the theoretical framework and describes factors which influence women's entry into politics (gender, barriers, quotas) and the environment (local politics, municipalities). I also provide the description of the quality of life in order to examine its impact on the proportion of women's representation. In the second chapter, I focus on the representation of women in politics at different levels and in parliamentary political parties. The third part focuses on the practical side. I analyze the results of the representation of women at the municipal level in a sample of 21 cities with a population of up to 25 thousand in the elections in 2006, 2010 and 2014. I compare these results with selected indicators of quality of life in given localities The unemployment rate criteria or the results of the MasterCard study of the quality of life in individual regions.

Key words: local politics, gender, barriers, quotas, quality of life